НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЙ

НІВА

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА.

№ 18 (479) | ГОД X | 2 МАЯ 1965 г. | ЦАНА 60 гр

КАРЭСПАНДЭНТЫ

У нашай краіне на пачатку мая адзначаюцца «Дні кніжкі, друку і радыё». Гэтыя дні «Ніва» адзначае ўжо дзесяты раз. Дзесяты год «Ніва» нясе да мас беларускае слова, ідэі Фронту адзінства народу, у тым ліку і нашага Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

За гэты перыяд існавання «Нівы» наступіла стабілізацыя яе чытачоў, узрос яе выхаваўчы ўплыў на беларускае насельніцтва, пашырылася сувязь з масамі. Аб гэтым сведчыць той факт, што на адрас «Нівы» (у тым ліку «Зоркі») кожны месяц прыходзіць больш 600 лістаў, што наш часопіс мае больш 100 сталых карэспандэнтаў, што кожны месяц у 4-х або 5-ці нумарах «Нівы» больш 50-ці публікацый — гэта матэрыялы напісаныя не журналістамі нашай газеты, што лік карэспандэнтаў з кожным годам павялічваецца. Гэтае апошняе нас асабліва цешыць, бо мы ведаем, што абыякавы чалавек не возьмецца за пяро, што людзей прыводзяць у газету актыўныя адносіны да жыцця, што ім не ўсё роўна добра ці дрэнна робіцца ў іх асяроддзі, або ўладжваюцца тыя ці іншыя справы, пытанні, праблемы.

Карэспандэнты — гэта людзі з высакародным гарачым пачуццём справядлівасці, уражлівыя на зло, на крыўду. Яны таксама пішуць да «Нівы» аб радасцях і клопатах, аб дасягненнях і недахопах паасобных вёсак, грамад, мястэчак, паасобных радаў нарадовых і масавых арганізацый.

У гэтым артыкуле ўспомнім толькі аб некаторых нашых карэспандэнтах.

Сяргей Крэйза — старшыня Мілейчыцкага гуртка БГКТ, сакратар Сямяціцкага аддзела БГКТ, член Галоўнага праўлення БГКТ; Язэп Козак — дзеяч рад нарадовых і працаўнік прэзідыума ПРН у Гайнаўцы; Сяргей Філіпюк — настаўнік з Паўлаў, маладзёжны дзеяч, член праўлення Бельскага аддзела БГКТ; Уладзімір Хомік — былы капэзэтбовец, актывіст грамады Шудзялава, дзеяч вёскі Слоя на Сакольшчыне; Васіль Дзун — пенсіянер, былы настаўнік і былы грамадавец, член праўлення Гайнаўскага аддзела і ГП БГКТ.

Многа карэспандэнтаў, прадстаўнікоў моладзі, як Мікола Панфілюк, Міхась Самасюк, Мікола Лаўрэшчук, Уладзімір Азябла, Янка Міхалюк і іншыя.

Пастаянны рост ліку карэспандэнтаў, штораз вышэйшы ўзровень іх карэспандэнцый і заўваг, больш смелая крытыка сведчаць найлепш аб тым, што працоўныя масы чуюцца гаспадарамі сваёй краіны. Па меры росту культурнага ўзроўню насельніцтва, па меры нашых дасягненняў у галіне сацыялістычнага выхавання лік карэспандэнтаў пастаянна расце. Гэта адзін з паказчыкаў перамен, якія здзяйсняюцца ў нас, а таксама паказчыкам сталага прагрэсу. Гэта шырокі ўдзел мас у рэдагаванні сваёй газеты.

М. Хмялеўскі

Зуладай запанібрат

Можна было б пачаць ад цытатаў Леніна, які асноўным залогам народаўладства лічыў пастаянную кантролю народа над паасобнымі органамі ўлады.

Выбары да розных дзяржаўных установ у менш ці больш дэмакратычнай форме існуюць зараз у большасці краін свету. Рэч у тым, што ў буржуазных краінах кантакт кандыдатаў да рознага тыпу ўлад з выбаршчыкамі найчасцей канчаецца з днём самых выбараў. Пасля выбараў увайшоўшыя да ўлад прадстаўнікі розных арганізацый і партый не патрабуюць больш лічыцца з патрабаваннямі выбаршчыкаў, не патрабуюць здаваць перад імі справы са свае працы, прадстаўнікі гэтыя стаюцца «гаспадарамі сітуацыі» аж да наступных выбараў, калі іншыя людзі пачнуць ізноў ад пачатку: ад ашукоўвання мас і абяцанняў, з якіх расплачвацца нікому тут няма патрэбы.

Зусім іншая справа ў нас.

У самім прынцыпе народнай улады ляжыць тэзіс, што выбаршчыкі павінны мець права і магчымасць пастаянна кантраляваць працу выбраных імі ўлад. У практыцы кантроль гэты найчасцей мае форму сустрэч радных са сваімі выбаршчыкамі. Пакажам гэта на прыкладзе Гайнаўскага павета.

Сустрэчы радных так павятовай рады, як і рад грамадскіх з насельніцтвам павета адбываліся тут праз увесь час выконвання радныміі сваіх абавязкаў. Сустрэчы радных грамадскіх рад нарадовых адбываюцца паводле планаў апрацаваных гэтымі радамі. У кожнай грамадзе — па некалькі такіх сустрэч у месяц. Радныя на агульных сходах вёскі даведваюцца аб пажаданнях і патрабаваннях насельніцтва, а потым абмяркоўваюць гэтыя справы на пасяджэннях грамадскай рады. За мінулыя чатыры гады ў Гайнаўскім павеце адбылося 2888 такіх сустрэч. Такім чынам на тэрыторыі ўсяго павета ў кожны месяц адбываецца каля 60 сустрэч радных грамадскіх рад з насельніцтвам.

Не менш карысныя для правільнай дзейнасці ўлад кантакты радных павятовай рады з насельніцтвам паасобных вёсак. Адбылося тут 468 такіх сустрэч. Амаль пры кожнай сустрэчы сяляне складаюць на рукі раднага павятовай рады мноства рознага тыпу прапаноў, пажаданняў і скарг. Усе яны дакладна разглядаюцца паасобнымі аддзеламі павятовай рады, а тыя, якія ПРН не датычаць, адсылаюцца да зацікаўленых устаноў. Для прыкладу: на сустрэчы, якая адбылася 1 студзеня бягучага года, раднай павятовай рады Марыі Іванюк з насельніцтвам вёскі Прыбудкі ў грамадскай радзе Ласінка, насельніцтва гэтай вёскі склала на рукі раднай 7 рознага тыпу прапаноў. Знайшліся там пастулаты ў адрас Гмінний спулдзельні, кіраўніцтва меліярацыйных прац, млечарскай спулдзельні Павятовага аб'яднання сельскагаспадар-

(Працяг на стар. 5)

Язэп Зайцаў «Лясная дарога».

Нашы аўтары

АЛЯКСЕЙ КАРПЮК

З Аляксеем Карпюком нашы чытачы даўно знаёмы. У 1959 годзе друкавалася ў «Ніве» яго аповесць «У маладыя гады», якая выклікала сярод нашых чытачоў вялікае зацікаўленне. Падзеі ў аповесці разгортваліся ў былой Заходняй Беларусі. Кніжка паланіла нас нейкім свежым подыхам у трактоўцы падзей і людскіх суадносін. Адчувалася, што ў аповесці многа перажытага самім аўтарам. Аповесць потым выйшла асобнай кніжкай п.з. «Данута» і здабыла агульнасаюзнае прызнанне. Перакладалася на некалькі моў.

Новая аповесць А. Карпюка «Пушчанская адысея» апрача якасцей папярэдняй мае для нас асаблівую прыманку. Падзеі, якія ў аповесці адбываюцца, не літаратурная фікцыя; людзі, якія ў аповесці выступаюць, не выдуманыя аўтарам героі. Хоць гэта мастацкі твор, усё тое, што апісана ў аповесці, было. І было не за трыдзевяцю землямі, а ў нас, на нашай Беласточчыне. Сярод нас і жывуць героі «Пушчанскай адысеі». Такая аповесць для кожнага аўтара вялікая проба. Аляксей Карпюк вытрымаў яе на выдатна. Аповесць прысвячае аўтар сваім баявым сябрам — былым партызанам атрада імя Кастуся Каліноўскага. А. Карпюк, які быў камандзірам гэтага атрада, паказвае нам будні партызанскага жыцця. Паказвае ярка, без непатрэбнай прыўзнятасці і нуднай шэрасці. Не абмінае вострых канфліктаў і адмоўных з'яў. Прытым аповесць насычана так тыповымі беластоцкімі рэаліямі, што нам, беластачанам, яна асабліва па душы. А людзі, мясціны! Колькі тут любві! Так мог напісаць толькі пісьменнік, для якога гэта зямля з'яўляецца роднай. Яно так і ў сапраўднасці. А. Карпюк нарадзіўся і вырас у Страшаве (Беластоцкі павет), і хоць цяпер жыве ў Гродне, не забывае ён родны кут і славіць яго ў сваіх творах. За гэта яму наша ўдзячнасць і пашана.

На здымку Аляксей Карпюк у канферэнцыйным зале Дома прафсаюзаў у Беластоку ў час сустрэчы нашай грамадскасці з былымі партызанамі (1964 г.).

Фота Я. Рыбінскі

Чытайце на стар. 6 «Пушчанскую адысею».

Новы дырэктар ЦРА

Гэтага назначэння чакалі ўжо некалькі месяцаў. У чэрвені 1964 года Джон Маккон заявіў прэзідэнту аб тым, што хоча пакінуць пасаду дырэктара ЦРА (Цэнтральнага разведвальнага агенцтва) у сувязі са старым узростам. Пачалі шукаць кандыдата на пасаду кіраўніка ЦРА. Абмеркавалі 42 кандыдатуры. На здзіўленне многіх, новым дырэктарам агенцтва па рашэнню прэзідэнта Джонсана быў назначаны віцэ-адмірал на пенсіі Вільям Ф. Райборн.

Джонсан, прымаючы такое рашэнне, не кансультаваўся з ЦРА. Райборн не працаваў да гэтага часу ў разведвальным агенцтве. Пайшоўшы на пенсію, стаў віцэ-дырэктарам каліфарнійскага канцэрта, прадукуючага зброю. Праўдападобна, Райборн мае вялікія арганізацыйныя здольнасці — якасці вельмі патрэбныя для дырэктара супертайнага і незвычайна вялікага разведвальнага агенцтва.

У дваццатых гадах Райборн скончыў ваенна-марскую акадэмію ў Анапалісе. На пачатку II сусветнай вайны быў лётчыкам, пазней быў камандзірам авіяносца. У 1955 годзе яму даверылі спецыяльныя праекты ваенна-марскога флота і нагляд за праграмай праектавання, будовы і даследванняў ракеты сярэдняга радыуса дзеяння (2.200 км) на пастаянным паліве, якой маглі б страляць з-пад вады падводныя караблі.

Праграму выконвалі каля 20 тыс. прадпрыемстваў. На ракету (пазней яе назвалі «Палярыс») было выдадзена каля 3,5 млрд. долараў. Першая ракета была выстрэлена ў ліпені 1960 года, на тры гады раней, чым прадугледжвала праграма. Райборн прыпісвае гэты поспех спецыяльнаму метаду (ён прымяняецца і на нашых судаверфях). Гэты метад заключаецца ў дакладнай каардынацыі даставак і хуткім кантролі выканання заданняў.

Пасля назначэння Райборна кіраўніком ЦРА адзін з вышэйшых супрацоўнікаў агенцтва сказаў: «Калі адмірал не прыменіць у нашай установе свайго метада, дык мы ўтопімся ў інфармацыях». Цэнтральнае разведвальнае агенцтва атрымлівае за суткі 2000 тайных данясенняў. Яго індэкс ахоплівае 50 млн. дакументаў. Штодзень з усіх інфармацый апрацоўваецца рапарт на 5 старонак машынапісу, які вечарам перадаецца прэзідэнту. Гадавы бюджэт ЦРА трымаецца ў таямніцы. Толькі некалькі чалавек ведае яго дакладна. Аднак вядома, што гадавы бюджэт гэтай установы значна перавышае 500 млн. долараў.

Біяграфія В. Ф. Райборна даволі бедная. Амерыканскі друк хваліў гэту інфармацыю, пры тым падкрэсліваў, што віцэ-адмірал на пенсіі карыстаецца даверам ЦРА, войска і Кангрэса. Райборн будзе таксама і спецыялістам у ацэнцы сістэмаў зброі.

«Нью-Йорк Таймс» у перадавым артыкуле падаў аднак і мінусы новага кіраўніка Цэнтральнага разведвальнага агенцтва. Па думцы гэтай газеты, ён ужо стары для гэтай пасады. Мае ўжо 59 гадоў. Другі мінус — не меў да гэтага часу нічога супольнага з працай разведвальнага агенцтва, а гады не дазволяць яму набыць патрэбны вопыт. У такім становішчы вялікае значэнне надаецца авансу дагэтуляшняга кіраўніка аперацый ЦРА Р. Хэлмса, якога назначылі намеснікам Райборна.

Цэнтральнае разведвальнае агенцтва — гэта дзяржава ў дзяржаве. Яно аказвае вялікі ўплыў на напрамак палітыкі ўрада ЗША. Бліжэйшыя месяцы пакажуць, як хутка віцэ-адмірал Райборн пойдзе шляхам сваіх папярэднікаў Алена Далеса і Маккона, якія зрабілі з ЦРА адну з наймацнейшых установаў для вядзення халоднай вайны.

НАМЕСНІК

Жыццё БГКТ

КАНФЕРЭНЦЫЯ БГКТ У САКОЛЦЫ

11 красавіка 1965 года адбылася ў Саколцы першая канферэнцыя БГКТ прысвечаная выбарчай кампаніі ў Сейм і рады народовыя Польскай Народнай Рэспублікі. Праўленне Сакольскага аддзела нашага таварыства вырашыла перанесці непасрэдна да гурткоў БГКТ рашэнні апошняга V-га Пленума ГП. На канферэнцыю прыбыло 23 старшынь гурткоў або членаў праўленняў. Прысутны быў прадстаўнік Павятовага Камітэта ПАРП тав. Расціслаў Мазелеўскі, сакратар ГП Уладзімір Юзвюк, [illegible] ЗСМ тав. Іван Мікуць, вёў канферэнцыю старшыня аддзела Аляксандр Рафаловіч.

Даклад на тэму эканамічна - культурных дасягненняў Сакольскага павета, яго далейшых перспектывах і пачатку выбарчай кампаніі прачытаў інструктар БГКТ Сяргей Крышэнь. У дыскусіі над дакладам голас забрала 12 асоб, у тым ліку прадстаўнікі моладзі з Крынак, Піражкоў і Саколкі. Яны гаварылі аб працы ў сваіх асяроддзях, аб хвалюючых іх справах у выбарчай кампаніі. Тав. І. Мікуць падзяліўся сваімі ўражаннямі з працы гурткоў БГКТ у раёне Кузніцы.

На пытанні, якія краналі справы павета, адказваў тав. Р. Мазелеўскі. Аб заданнях членаў БГКТ у выбарчай кампаніі гаварыў сакратар ГП Ул. Юзвюк і старшыня аддзела А. Рафаловіч.

Прысутныя вырашылі аказаць дапамогу ў арганізаванні сустрэч з кандыдатамі ў Сейм і рады народовыя, у праверцы выбарчых спісаў, падрыхтоўцы мастацкіх выступленняў, дэкараванні выбарчых залаў, ініцыяванні і ўдзеле ў грамадскіх чынах і гэтак далей.

(ую)

СВЯТЛІЦА

Усім вядома (а асабліва моладзі), чым з'яўляецца святліца ў вёсцы, у якой... няма святліцы. Там, дзе няма святліцы, стаецца яна клопатам усяе вёскі. Гавораць аб ёй на ўсіх сходах, пішуць у рэдакцыі газет, ездзяць у павет, падымаюць абавязацельствы адносна працы грамадскім чынам пры пабудове святліцы і г.д. Клапатлівасць аб гэты патрэбны ў кожнай вёсцы будынак, на жаль, часта канчаецца з момантам пабудовы гэтага ж будынку.

Святліцу ў Ставішчы (Гайнаўскі павет) пабудавана яшчэ ў 1949 годзе. Былі гэта «залатыя» часы ў гісторыі моладзі гэтай вёскі. У Ставішчы дзейнічаў актыўны і баявы гурток ЗМП. ЗМП-оўцы ўласнымі сіламі загаспадаравалі кавалак ПУР-аўскай зямлі, засеялі на ёй лён, прадалі, а за атрыманыя грошы купілі хату ў Тakarах, перавезлі яе ў Ставішчы і наладзілі сабе святліцу. Было ў ёй тады многа радасці і бадзёрага, маладзёжнага жыцця.

Зараз гэтая святліца знаходзіцца ў роспачным стане. У страсе дзіры, праз якія сыплецца снег і льецца вада, падлога павыгнівала, сцены павыкрыўляліся, а столь здаецца ў кожны момант гатова зваліцца на галаву выпадкова знайшоўшагася тут госця. Да нядаўна стаяў тут стол і два крэслы, але цяпер і гэтае недзе загінула. Жыхары Ставішча забылі, што ў іх ёсць святліца і пачалі па-ранейшаму ў выпадку патрэбы збірацца ў школьным будынку.

Здаецца, што ўсе тут толькі і чакаюць, каб святліца хутчэй развалілася, і тады можна будзе ізноў усё пачынаць ад пачатку: прымаць пастановы, пісаць заявы і тлумачыць усюды і ўсім, што ў нас вось патрэбная святліца, а яе няма. (п)

Весткі з БССР

■ На рэках Беларусі пачалася навігацыя. Па Днепра-Бугскаму каналу з Пінска ў Брэст вышлі першыя цеплаходы. Гродзенскія матросы рачнога флоту пачалі рэйсы на лініях да Любчы і Шчарбовіч.

■ Пры Беларускай Акадэміі навук створана Інстытут генетыкі і цыталогіі.

■ 1.100 чалавек вучыцца ў Мінскай музыкальнай школе і яе філіялах.

■ На паўднёва-ўсходняй ускраіне Гомеля растуць карпусы гіганта металургічнай прамысловасці Беларусі — завод «Цэнтраліт». Толькі першыя яго карпусы зоймуць 35 тысяч квадратовых метраў паверхні.

■ Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прызнаў ордэны і медалі многім савецкім спартсменам за добрыя вынікі ў апошняй, такійскай Алімпіядзе. Сярод узнагароджаных шмат беларускіх спартсменаў — выдатны барэц Аляксандр Мядзведзь, алімпійскі чэмпіён Рамуальд Клім, лётчык-спартсмен Вадзім Аўсянкін, трэнер Павел Грыгор'еў.

■ У многіх мясцовасцях Дзяржынскага раёна можна пабачыць незвычайную аўтамашыну. Збірае яна заказы на рамонт гадзіннікаў, абутку, вопраткі. Можна таксама аформіць заказ на пашыўку сукенкі ці іншага адзення, аддаць да хімічнай чысткі запэцканыя штаны, кашулю і т.п. У дагавораны час аўтамашына дастаўляе на месца выкананыя заказы.

Словам, такая аўтамашына прыдалася б і для нашых вёсак, дзе за абы ірундою трэба ехаць у павет або ў Беласток...

■ Швейныя машыны Аршанскага завода маюць добрую марку не толькі на Беларусі, але і ва ўсім Савецкім Саюзе.

У сучасны момант спецыялісты завода працуюць над праектам двухігольнай швейнай машыны.

■ У Мінску адкрыта магазін «Лянок», дзе прадаюць толькі ільняныя вырабы — тканіны, скацерці, ручнікі, простыні, салфеткі, касцюмы і сукенкі зробленыя з ільняных тканін.

Ільняныя вырабы вельмі трывалыя, лёгкія і гігіенічныя. Ну, і вядомая рэч, дарагія яны.

■ Калгасніца Алена Бык у Бярозе нарадзіла хлопчыка вага якога 4 кілаграмы і 900 грамаў, рост 59 сантыметраў.

■ Беларускаму мастаку Яўгену Зайцаву споўнілася шэсцьдзесят шэсць год. Яго па праву называюць народным мастаком Беларусі. (СЯ)

Успаміны 1

Хведар Савіцкі

НЕПАКОРНАЯ БЕЛЬШЧЫНА

Літаратурны запіс В. Рудчыка

Кажаце, што ў мяне багатыя перажыванні, што я ўсё жыццё змагаўся. Гэта праўда. Відаць лёс у мяне неспакойны, ды жыццё заставіляла. Інакш немагчыма было, калі чалавек не хацеў патраціць сваёй годнасці.

Нарадзіўся я ў вёсцы Лявіцке.

Нейкі час жыў у Кназарах, а затым бацька перабраўся ў вёску Праневічы — пад Бельскам Падляшскім. Было гэта ўжо пасля заканчэння вайны, вядома, гэтай першай вайны.

Рыба шукае дзе глыбей, а чалавек, дзе яму лепш. Уласнай зямлі бацька не меў. Голад ганяў тады нас з вёскі ў вёску, спакушала надзея на нейкую лепшую адмену лёсу. Але для беззямельнага батрака ўсюды жыццё перцам засыпала вочы.

Зразумеў я гэтае многа пазней. А тады... тады рэдка думалася, што можа быць інакш.

Цяпер, калі вяртаюся думкамі да свайго дзяцінства і юнацтва, здаецца мне, што зазіраю ў нейкі калодзеж. Цёмны ён і глыбокі, як смяротная роспач. Дна не відаць. Толькі часам на люстэрку вады замільгаціць аблудны праменьчык. Пахіляюся вось над гэтым калодзежам, гляджу ў яго бездань. Недзе ў глыбіні паблісквають тухлыя агеньчыкі свечак. У іх мігатлівым святле — пажаўцелы, мёртвы твар мамы выдаецца мне яшчэ больш страшны. Адыйшла ад нас, пакінула сіратамі: Кірыла, Андрушу, Міхася, Малашку, Шурку і мяне 2-хгадовага.

Не мог зразумець я гэтай смерці, не мог пагадзіцца з ёю. Была яна першым звяном гэтых ланцугоў няшчасця, у якія закавалі нас паны тагдышняга свету. Вось у 1914 годзе недзе ў гарах Карпатах злажыў галаву за цара бацюшку старэйшы брат Кірыла. 7 год пасля гэтага ўтапіўся Мішка — 15-цігадовым юнаком. А пазней... Выбачайце, надта ж выбягаю наперад.

Бацька не аставаўся доўга ўдаўцом. Не, не таму, што, мабыць, не любіў маму. Яна была добрай і паслухмянай жонкай. Тата таксама быў вельмі добрым чалавекам. Але дзеці сіроткі патрабавалі жаночай рукі.

Мачаха... Што ж пра яе магу сказаць. Адыйшоўшых з нашага свету не выпадае крыўдзіць ліхім словам...

Незадоўга наша сям'я папавялічылася яшчэ на адну асобу. Надзяй яе назвалі.

Мачаха часта бегала ў Бельск шукаць нейкага заработку. Мыла панам падлогі і ўсялякую бялізну, наймалася да гаспадароў. Працавала як конь у манежы, калі малоцяць. Потам сваім і мазалямі за ўсё плаціла, за кожны кусок хлеба. Таму, мабыць, не раскідалася ім без аглядак. Пяць раз адмерыла, пакуль рашылася адрэзаць скібачку чорнага сапанёку. Так, была скупая. Магла лупцаваць кожнага сярод нас нават за кубак малака.

Не, я не наракаю, не вымаўляю ёй гэтага. Проста жыццё прымушала людзей хлеб вырываць сабе з зубоў і дзяліць яго на крошачкі.

У Кназарах наняўся я пастухом. Меў пад сабой каля 30-ці гаспадарскіх каровак, а за кожную кароўку гаспадары плацілі штосьці каля пуда жыта ў год, ды кармілі мяне па чарзе і часам нешта ў торбачку на абед давалі.

Часам каровы стомленыя ў пошуках за пашай лягуць жаваць траву, а я адвярну галаву да неба і слухаючы бесперапыннай песні жаваранка сачу за яго нерухлівым палётам. Думкі ляцяць, як хмаркі на небе. І марыцца... марыцца мне быць вялікім чарадзеем. Вось ускалыхнуў я чарадзейскае дзерава, а з яго градам пасыпаліся грошы... Многа грошай, каб хапіла купіць для таткі зямлі даволі, і каровак некалькі, і каня ды яшчэ на падарункі братам і сястрычкам засталося. Найпрыгажэйшую хустачку — турэцкую шаляноўку — купіў бы для сястры Надзі.

Людзі ўсё яшчэ ўспаміналі пра вайну, пра рэвалюцыю. Выведуць коней на луг, патрыножаць іх, раскладуць агонь і кожны расказвае сваю гісторыю. Мой бацька не выязджаў у бежанства. Усё тады было для мяне новае, нейкае таямнічае. Слухаў я гэтыя ўспаміны як бабульчыны казкі. Найгорш, што старэйшыя ганялі нас малых за дравамі на агонь. Не хацелася адыходзіць, каб не ўроніць ані аднаго слова.

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАВЕЖА
орган літаратурна-мастацкага аб'яднання пры ГП БГКТ № 77

КАЛІ ЦВІТУЦЬ ЯБЛЫНІ

(Апавяданне)

З вёскі на могілкі дарога камяністая, выбоістая, пашаткаваная дажджавымі патокамі. Воз з труною скрыпіць і хістаецца, а коні пяляць жылістыя шыі, каб сашчыкнуць маладую сакавітую траўку, што на сонечным прыгрэве ля калаін выскачыла. Людзі марудна цягнуцца за возам і ўпаўголаса аб руні на вясенніх палетках гамоняць. Спатыкаюцца аб вострыя камені крушань, збіваюць пальцы на нагах, сыкаюць і брыдуць далей, далей, туды, дзе здаўна зямля ўсім адмерана, надзелена...

* * *

Яна ляжала на сундуку ў сенцах. Парэпаныя, спрацаваныя рукі з набрынялымі, бугрыстымі жыламі склала на грудзях. Чакала смерці. Чакала, як стомленая начною цьмою зямля чакае светлага сонечнага промня. Праз запыленую, заснаваную павуціннем шыбку глухога акенца ў сенцы заглядала галінка яблынькі - трохгодкі, уся аблітая бела-ружовым квеццем. Са шчылін імшыстага зруба цягнула сырым веснавым холадам. І пад сіняй паркалёвай кофтачкай у белыя гарошкі старэчыя грудзі надрываліся хліпкім кашлем.

— Божа мой... Прыбяры ты мяне... Дакуль я буду мучыцца?.. — шамкала яна бяззубымі вуснамі.

А ў думках паволі, ужо ў соты мо' раз, згадвала, ці ўсё як належыцца зрабіла.

— Так-так... Усё апісала: і Хведару і Ёзіку пароўні, здаецца. Па чвартаку дала. Хату старэйшаму, Ёзіку. Дзеці ж у яго. Хведар сабе новую паставіць — малады яшчэ, у мясніцы летась жаніўся...

І думкі плылі ўжо ў шэрай процьме і ў бяззвязнай занікалі блытаніне. У грудзях мякка булькатаў кашаль.

— Пераб'ю ўсе да нагі!.. Спрытна ў гародзе выдзерлі! — Прарэзлівы, скрыгатлівы крык Веркі, Хведаравай жонкі, раптам уварваўся цераз ламатнуўшыя дзверы, і ў сенцы палецела рабенькая курка. Упала яна каля ставенькі з атрубамі, пазурамі гліняны ток драпнула і затрапятала расчаперанымі крыллямі.

— Забіла?!.. Курку ад куранят забіла! — загаласіла Галена і пачала адлівацьь квактуху. Вада струменілася між дрыжачымі пальцамі Галеніных рук, грала ірдзістымі бліскамі ў сонечным промні, мякка цурчэла па таку.

— Трэцяя ўжо... Не дарую. не-е-е...

І ў кухні, пад расхадзіўшымся ў Галеніных руках валком, жаласліва забразгаталі Верчыны чыгуны і міскі. Чарэп'е пырскала асколкамі, звaніла па пліце і ляжайцы...

У кухню віхрам кінулася Верка, і нявесткі кубарам выкаціліся з хаты. Біліся...

* * *

Сонечны прамень перайшоў са сцяны на падлогу. Ціш. Толькі на галінцы яблыні, у квецці, працавітыя пчолы шапочуць.

— Васенька прыбяжыць зараз... У гэтую пару са школы пускаюць, — думалася ёй, калі адчула як пад ложачкай засмактаў голад. А думкі паплылі зноў.

— Трыццаць злотых на труну і зваляк кужалю, каб выслаць і абабіць. Каб ано той сыравы ўзялі, што дзеўкай яшчэ ткала. Бацюшцы — дзесяць. Дыван, што вэбаю па воўне — царкве: мо' ў сорак дзён памянуць. І Васеньцы — пяць злотых на кніжкі. Даглядае мяне, корміць... Шкадуе, галубок...

— А я заўтра на могілкі збегаю, — зашчабятаў ён, — табе на магілу месца выберу. Там, пад бярозаю. Ну, ведаеш, зараз каля магілы дзедка... А ты не плач: там табе добра будзе. Пясочак такі жоўценькі. А лес усё гудзе і гудзе — свае песні спявае. І я прыходзіць буду. Кветак прынясу...

— Каб хутчэй ужо, Васенька, — шаптала старая.

— Што??... Зноў корміш!.. — змяёй зашыпела над сынам Галена.

Ні Васенька, ні бабуля не заўважылі, як Галена ўвайшла ў сенцы.

— Я ж крыху крупніку ўчарайшага, збрэзглы ўжо... — апраўдваўся Васенька.

— А табе што было сказана? Не смей!..

Галена вырвала з рук сына міску. Крупнік шэрай плямай хлюснуў на падлогу.

— Хай той корміць, каму палавіну гаспадаркі апісала, каб ёй чэрці скуру пасалі. — Апраўляючы пад хустку валасы, гнеўна бурчэла Галена. — Нябось, і лахі ў сундуку ім трымае. Нам бы аддала. Чаго тую галоту спамагаць... Чуеш?

— Пахаваеце, то падзеліце сабе... — прашаптала старая.

Васенька стаяў за дзвярыма сенцаў і слухаў.

Галена не ўнімалася:

— Дзіва што! Каб тыя ўсё да сваіх рук прыбралі... Аддавай зараз!...

І мутная, скупая слязіна заняпаўшае вока затапіла.

— Думаеш, што ўсё заграбіш? — ляскатаў на панадворку Верчын голас. — Як старая кепне — усё маё будзе!..

— Падавішся!.. — крычала з гарода Галена.

Васенька, дзесяцігадовы хлапчук з бялявымі, як мочаны лён, валасамі, ціхком прасунуўся ў кухню. Вынес міску крупніку і пачаў карміць лыжкай старую.

Старая слаба застагнала. Пачуўся стук па замку сундука. Скрыпнула века. Да хаты з прыгумення спяшала Верка. Прыгнуўшыся, яна падбегла да глухога акенца сяней. Адхіліла галінку яблыні, заглянула і штурмам кінулася ў сенцы.

— Дабро наша грабіш?! Падпільнавала, гадзіна, як мяне ў хаце не стала. — і яна рванулася да прыадчыненага сундука. Шаснула ўверх века і, адпіхаючы Галену, накінулася на звалькі кужалю і дываны.

Калі Галена таўкачом адбівала замочак ад сундука, старая зразумела, што ўсе яе надзеі ляснулі. Яна сударажна ўхапілася адной рукой за века, каб не ссунуцца з сундука, у другую ж заціснула хустачку з грашмі. Ад натугі скрыпнулі ў суставах касцістыя пальцы. У вачах ходырам захадзіў нябелены полап з прашлагоднімі каласамі, заткнутымі за бэльку. Калі Верка рванула века сундука ўгору, пальцы старой слізгануліся, пазногці шарганулі па жалезнай акове сундука і яе галава з размаху далася віскам аб ручку цэбра. Чорная кроў хлынула з вушэй і носа. Зафарбавала, закрасіла пустую свінскую параную палову, што была для надворных.

— Сынок, памажы!.. — крыкнула Галена.

Васенька ўскочыў у сенцы. Галена і Верка адна другой вырывалі з рук разматаны зваляк кужалю. Тапталіся па ўгвэдзганых у гліну саянах і дыванах. Раптам збуцвелы кужаль трэснуў. Галена з размаху грымнулася аб сундук, а Верка накрылася спадніцаю за парогам сенцаў.

Цяпер толькі ўбачыў Васенька бабульчыну акрываўленую галаву ў цэбрыку.

— Бабуленька-а-а!..

Ён упаў на калені. Высахлае, шчупленькае цела бабулькі намагаўся падняць. Рука нябожчыцы з заціснутай хустачкай у касцістых пальцах бязвольна пацягнулася да дзвярэй.

Галена пасунулася паўзком да кулака нябожчыцы. Аддзерла застыўшыя пальцы. Вырвала хустачку з грашмі і запхнула сабе за пазуху.

Васенька абнімаў акрываўленую галаву бабулькі і слёзы, чыстыя і горкія слёзы з вачэй яго каціліся. Каціліся, як быццам дыяментавая раса пасля халоднай ночы з бела-ружовага квецця яблыні коцііца.

МІКОЛА ГАЙДУК

А. БАРСКІ

О колькі ж бляску ў гэтым сонцы,
колькі цяпла ў яго праменнях
пяшчоты кволай і сардэчнай
і як людзей яно вітае
як грэе грудзі ім і твары
як пранікае ў кроў і сэрца
і чым тут вытлумачыць з'яву
што ў сэрцах нашых змрок халодны.

* * *

Старасці мы на сабе
не праверым
падкрадаецца ціха
не заўважыш
і толькі як сябру старога
сустрэнеш
па доўгай разлуцы
прыгледзься дакладна
вачам і маршчынам
і звольненай ціхай паходцы
Прыгледзься бо ў ім
твае змены
і тваёй старасці вобраз.

* * *

Калі бачу цябе
зямля пада мною хістаецца
і далені мае як аблок
абняць цябе хочуць
і словы як чарадзеі
наровяць казку прабаяць
аб нашым жыцці і шчасці
калі бачу цябе
станаўлюся тваёю часцінкай
а ты ў мяне уваходзіш
як вецер ў адкрытыя вокны
і становішся мною
і няма ўжо цябе і мяне
а ёсць толькі мы — супольнасць
бо каханне на часткі
не дзеліцца.

Ваську Баршчэўскаму

Ці калосіцца ў сэрцы Тваім яшчэ поле,
І ці Нарва бяжыць праз яго у тумачы,
Ці усходы ліпнёвыя душу няволяць,
Ці яе прыкрываюць зялёным дыванам.
Ці яшчэ памятаеш вясеннія ночы,
І дзяўчаты на прызбах акутаных песняй.
Ды іх сінія, чорныя, шэрыя вочы,
Ад якіх было сэрцу у грудзях за цесна.
Ці яшчэ памятаеш з сялом развітанне,
І смутак заціснуты у маці далонях,
Ці вабіць Цябе яшчэ сцежка вяртання,
Пад ціхія стрэхі, на родныя гоні,
І ці родная песня цябе прыклікае, —
Такая далёкая, шчырая, шчырая,
Ці не кліча цябе, ці у сне не гукае:
— Давай падамося ў сельскія вырai.
А што каб вярнуцца мой браце, мой дружа,
Каб вызваліць сэрца з-пад горада пяты,
І ў беларускі адзецца зноў кужаль,
І жыць пад страхою саломеннай хаты.
Вядома, што гэта усё немагчыма,
Бо скошаны колас не вернецца ў поле
Ды справа у тым, каб мы голас Радзімы
З душы не прагналі ніколі! Ніколі!

А. Барскі

І. ЧЫКВІН

ПЧОЛЫ

З лятка — на крыльцы, паўкруг і — ў поле:
Там у кветках мёд вісіць, як атам,
А грэчкі сёлета і ліпы так багата,
Што і сонца хай у ахвоту поле —
Не з кім чужым, а дзелімся мы з братам.

Над трутнямі заплакаць — вось ліхое!
Жабрачы лёс іх цешыць, ды не толькі:
Павырасталі ўдвое нас, ядуць без толку,
І каб сваё, а то грабуць чужое —
Так многія распачынаюць ад іголкі.

Вулей-шчэ не камуна. Працаю мераць
Прышлося б і тых, хто не робіць нічога...
Вышвырнуць! Можна падставіць і ногу:
Усе пакаленні будуць удзячны бязмерна —
Пчолы гэта зрабіць павінны і — могуць!

СНЫ

Цёплая вясна,
ці паверыце маёй дурной маладосці:
я жыву ў снах,
бэз у маім пакоі сардэчным жыве госцем.

кветкі — не знаю
адкуль прышлі — за сталом сярод ночы глухой
май выпраўляюць,
спевы да рання, танцы — мне ж патрэбны спакой.

Або зоры! Зор
поўнае акно, лезуць па мне, ліжуць ногі,
казачны узор
вецер майскі выйгрывае — цесна мне ад сноў.

Ноч неспакойна
праходзіць. Сплю, як заяц, на мяжы сну і явы,
і мройна, мройна,
і за акном танцуе вярба кучарава.

НАЧЛЕГ НА ХУТАРЫ

Шашок!... Куды прэшся, сатана! — крычала з сяней Прончыха. Яе паморшчаны твар, бы вараная груша, злосна крывіўся. За парог лезла карова, якую празвалі «Шашком». Над збітым рогам круціўся рой мух. Ад шашковага прагнага языка падалі ў траву кавалкі свінога цеста перамешанага з сечанай крапівою. Куры жвава смакавалі гэтыя рэшткі яго лакомства. Падгалісты певень — шуляк пазіраў на задаволеных курэй — жонак, то зноў другім вокам з крыўдай заглядаў у шашковую морду-жорнаўку.

«Шашок» крутнуў галавою, чмыхнуў і кінуўся прэч. Па курынай шайцы пайшла паніка такая, што на пеўнеў голас напала сціпласць.

З сяней выйшла дзяўчына, зняла з парканіны высахлы цадзільнік. Худая шыя, загар і прывычны ўзмах рукі. На міг глянула на гасцінец і я пазнаў... Не, не пазнаў — адчуў, калісьці знаёмы твар. Пахарашэў. Па-жаночаму боязна сур'ёзны.

— Мірця! — данёсся скрыгатлівы голас. — Хадзі, паможаш даіць.

На Радэлявым лузе — «козіцы» зашахацела асіна, глуха застагнала пушча. Хлынула душнае паветра. Будзе дождж.

Нечпадзявана заціхла наваколле. Па-над прасекай замігацела маланка абсвятляючы трыбухатыя хмары. Аддаленыя грымоты блудзілі ў пушчанскіх урочышчах, балоцістых імшарах. Цямнела. Месяц - каляска каціўся на спатканне буры. Плакалі па ім зоркі-маргайкі. Пад старым лесам, дзесьці пры дарозе, гукаў пугач.

Ляжу на сене. Таемна шэпчацца голле бяроз, — у хляве храпае прончыкаў конь.

Ноччу доўга шумеў у зельішчы за гумном дождж, выбівалі са сну палахлівыя бліскавіцы.

— Раніца разумнейшая ад вечара. Раніца са свежым подыхам, жаўрукамі.

Аўтобус ад'язджае ў 4^{40} гадз. Спяшаю. У гушчары чароту ракі Слоя таялі клочча ранішняга туману. На лапухах воднай лілеі зіхацела раса ў праменнях барвовага ўсходу. З-над туркавых вірoў шуганула ў прастору чародка дзікіх качак. Не даходзячы да сырога зарасніку смуродзін я прыпыніўся.

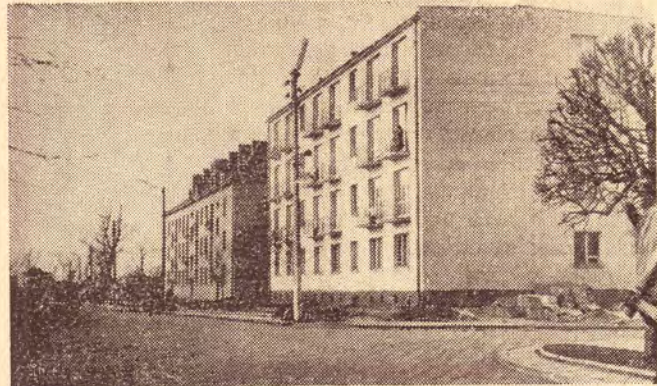
Міра моцнымі, загарэлымі рукамі расчыняла коварат. Прончык выязджаў спранжынаваць папар. Гусіным пер'ем бялела на Мірцінай галаве хустка.

САКРАТ ЯНОВІЧ

БЕЛЬСКІЯ КАНТРАСТЫ

Стары Бельск. Вуліца Міцкевіча.

Новы Бельск. Вуліца 1 Мая.

Фота: Аляксей Казёл

Можа быць лепш

У папулярызацыі кніжкі Бельскі павет належыць да ліку перадавых на Беласточчыне, а ў папулярызацыі беларускай кніжкі займае першае месца.

На тэрыторыі павета знаходзіцца 24 грамадскія бібліятэкі і 152 бібліятэчныя пункты. З таго ў вёсках, дзе пражывае беларускае насельніцтва, знаходзіцца 15 грамадскіх бібліятэк і 67 бібліятэчных пунктаў. У гэтых бібліятэках і бібліятэчных пунктах побач беларускіх і польскіх кніжак ёсць таксама кніжкі на рускай мове.

Бібліятэкі Бельскага павета маюць 111.000 кніжак, у тым ліку каля 60 тыс. знаходзіцца ў бібліятэках у беларускіх вёсках. Кніжак на беларускай мове ёсць 4.200 тамоў і на рускай мове — 7.100 тамоў. У 1964 годзе было зарэгістраваных агулам 16.310 чытачоў, што з'яўляецца 22,5% усяго насельніцтва. Гэты працэнтавы паказчык на 3% большы ад сярэдняга агульнаваяводскага і шмат большы ад сярэдняга паказчыка чытальніцтва ў нашай краіне. Тых 15 грамадскіх бібліятэк і 67 бібліятэчных пунктаў, якія знаходзяцца ў беларускіх вёсках, маюць 9.800 чытачоў, у тым ліку 1.600 чытачоў чытаючых беларускія кніжкі і 1.793 чытачы чытаючыя кніжкі таксама і на рускай мове.

За мінулы, 1964 год ва ўсіх бібліятэках і бібліятэчных пунктах Бельскага павета пазычана 245.680 кніжак, з таго 120.000 кніжак было пазычана ў бібліятэках у беларускіх вёсках — у тым ліку 8.100 кніжак на беларускай мове і 9.375 кніжак на рускай мове.

Агульныя статыстычныя даныя сведчаць аб бясспрэчных дасягненнях нашых бібліятэк, але адначасова гэтыя даныя сведчаць таксама і аб тым, што чытальніцтва кніжак на беларускай мове развіваецца ў недастатковай ступені. Складае яно ўсяго 5% усяго беларускага насельніцтва на Бельшчыне. Калі так мізэрна выглядае беларускае чытальніцтва ў нашым павеце, які займае першае месца ў папулярызацыі і выніках гэтага чытальніцтва, дык што гаварыць аб сітуацыі беларускага чытальніцтва ў другіх паветах (Саколка, Беласток)?..

Найлепшымі вынікамі ў папулярызацыі беларускай і рускай кніжкі могуць пахваліцца грамадскія бібліятэкі ў Орлі, Галадах, Плёсках і Рыбалах. Някепскія вынікі маюць бібліятэкары ў Храбалах і Пасынках. Зусім слаба развіваецца чытальніцтва беларускай і рускай кніжкі ў Снежках, Лубіне Касцельным і Страблі. Прычын нераўнамернага развіцця беларускага чытальніцтва ёсць шмат, аднак рашаючая роля належыць тут бібліятэкару. Многа, вельмі многа залежыць ад таго, як бібліятэкар працуе, наколькі ён здольны і адукаваны ў сваёй прафесіі. Калі бібліятэкар ведае беларускую мову і літаратуру, калі цікавіцца ёю і думае над спосабамі яе папулярызацыі, вынікі яго дзейнасці з месца будуць лепшымі і штораз лепшымі. Спрыяе пашырэнню чытальніцтва арганізацыя ўсялякіх імпрэз — вечары галоснага чытання, дыскусіі над прачытанымі кніжкамі, чытанне матэрыялаў у ілюстраваным часопісе «Беларусь», дыскусія над публікацыямі «Нівы», якія датычаць жыцця данай вёскі, аколіцы і т.п.

Прыкладам такой узорнай працы бібліятэкара з'яўляецца Зіна Якімовіч, бібліятэкарка ў Орлі, а таксама Надзея Гапуновіч з Галадоў і Зіна Гаўрылюк з Плёскаў.

Беручы пад увагу тое, што развіццё чытальніцтва з'яўляецца самай высокай формай папулярызацыі культуры і ўдзелу чалавека ў культурных працэсах, дык дагэтуляшнія нашы дасягненні недастатковы. Пытаннем папулярызацыі беларускай кніжкі павінна ўсур'ёз зацікавіцца Галоўнае Праўленне Беларускага таварыства і яго павятовыя аддзелы.

А. Ч. — Бельск

Ад рэдакцыі: — Агульна беручы развіццё чытальніцтва знаходзіцца ў простай залежнасці ад лічбы кніжак. Аднак у апошнія 3—4 гады закупкі беларускіх кніжак настолькі мізэрныя, што фактычна не можа быць гутаркі аб **значным** паляпшэнні беларускага чытальніцтва.

Што робіць Камісія закупак беларускай літаратуры, якая існуе пры Ваяводскай Бібліятэцы ў Беластоку?

Па слядах нашых матэрыялаў

«У Бельскай рашарні»

У нумары 12 «Нівы» ад 21 сакавіка г.г. надрукавалі мы артыкул — «У Бельскай рашарні».

Рабочы калектыў дасягнуў добрых прадукцыйных вынікаў, выразна палепшылася кіраўніцтва гэтым заводам, які мае немалыя перспектывы на будучыню. **І гэта нас моцна цешыць.**

Адначасова пісалі мы ў гэтым артыкуле аб некаторых нядобрых з'явах, якія перашкаджаюць у стабілізацыі працы, а што найгорш, не так, як спадзяваліся, працуе вентыляцыйная сістэма ў запыленых памяшканнях — наносіць шкоду здароўю рабочых. У сувязі з нашай крытыкай у гэтым артыкуле Лодзінскае рамонтна-мантажнае прадпрыемства, якое рамантавала гэту вентыляцыйную сістэму, выслала да нашай рэдакцыі сваіх прадстаўнікоў у асобах інж. Генрыка Кляноўскага — галоўнага інжынера прадукцыі і інж. Анджэя Ціхоцкага — кіраўніка рабочай групы. Яны былі ўпаўнаважаны выясніць, што вентыляцыйная сістэма ў Бельскай рашарні выканана згодна з дакументацыяй і ўжо аплочана. Рацыянальнае выкарыстанне гэтай сістэмы залежыць цяпер ад галоўнага механіка Бельскай рашарні.

Тым не менш, Лодзінскае рамонтна-мантажнае прадпрыемства супольна з лодзінскім Бюро Тэхнічнай дакументацыі вышлюць у хуткім часе групу спецыялістаў, якія правядуць рэгуляцыю вентыляцыйнай сістэмы ў Бельскай рашарні і адпаведна павучаць галоўнага механіка рашарні.

(ся)

З пажоўклых картак

КАРЧМЫ І АСВЕТА

Некалькі гадоў таму, калі рады нарадовыя ўстанавілі спецыяльную даплату да гарэлкі і віна з прызначэннем на будову школ — шмат людзей абурылася: як гэта, п'яніцы маюць будаваць школы? Чагосьці такога яшчэ свет не бачыў. Жартаўнікі пачалі нават вастраловіць: пі, браток, больш, гэта ж на карысць асветы.

Але тым часам, калі заглянем у гістарычныя дакументы, даведаемся, што сама думка не з'яўляецца новай. Першыя школы на Падляшшы ўтварыліся выключна дзякуючы карчмам. Такія школы вялі каталіцкія або праваслаўныя духоўныя. Кожны з іх меў права адкрыць сабе карчму, але толькі з тым, што даход за прадану там гарэлку быў прызначаны выключна на ўтрыманне настаўніка і на іншыя патрэбы школы: асвятленне, апал, прыбіранне, чынш.

Справа ў тым, што духоўныя часта рэалізавалі толькі першую частку прывілеі: асноўвалі іменна карчму, а школы — не. Часамі асноўвалі школу і самі ў ёй вучылі, што іх зразумела нічога не каштавала, яны маглі з чыстым сумленнем хаваць увесь даход з карчмы ва ўласную кішэню.

Аб утрыманні школы за даходы з карчмы гаворыць між іншым прывілея, якая прысвоена была гораду Нарве ў 1529 годзе. Тут парафіяльны ксёндз меў права мець 3 карчмы, з якіх прыбытак павінен быў прызначыць на асвету. Як там было потым — не ведаем, але ў 1582 годзе школа ў Нарве існавала, а вучні што-небудзь ведалі.

Веды аб тым узялі мы са сцвярджаючага дакумента, што іменна ў гэтым годзе кароль Стэфан Баторы едучы на Літву як заўсёды затрымаўся на адпачынак у сваім двары ў Нарве. А што гэты кароль меў звычку наведваць школы і ўвогуле дбаў пра асвету, тады і ў Нарве не абмінуў аказіі. Асабіста праслухаў вучняў і тром даў па залатым дукаце. Відаць было за што.

Школы, якія ўтрымліваліся з даходаў за піва і гарэлку, былі ўсеагульнай з'явай да канца XVIII стагоддзя. Толькі прадпасылка Камісіі Народнай адукацыі — першага ў свеце міністэрства асветы — паклала гэтаму канец.

Р. КРАСЬКА

(Працяг са стар. 2)

Людзі ў Пранevічах жылі пераважна беднавата. Яшчэ не паспелі адлечыць зруйнаваныя вайной гаспадаркі. Каб неяк пражыць, шукалі заработкаў у лесе, у засядзелых шляхціцаў, у гарадах. Толькі некалькі гаспадароў маглі напляваць на бяду. Такі вось Хведар Шуй, або Каліш ці Шум.

Сярод маладых, маіх равеснікаў неяк выдзяляліся Макар Гарасімюк і Пашка Мінкевіч. Інтэлігентамі мы іх называлі, а чаму, дык і сам ужо забыў. Мінька Прахарук быў найлепшым сярод нас запявайлам. Аж вокны дрыжалі, калі Мінік выцягваў песню. Але ў свавольстве ніхто не мог перахітрыць Ваню Шумскага. За гэта яго ўсе шчыра любілі ды і крыху баяліся. Ніколі не ведама было чаго ад яго спадзявацца. Аднойчы, памятаю, павялі мы пасвіць коней ва ўрочышча «Вырубы». Было нейкае свята. Хлопцы выкамбінавалі аднекуль фляшку гарэлкі, а на закуску паджарылі на агні сырое сала. Бутэлька пайшла з рук у рукі, а калі трапіла да Ванькі, ён паглядзеў у роў і сказаў:

— Пачакайце, камедыю зараз забачыце. Глядзім мы на яго, а ён скочыў у роў за жабай. Бачылі вы калі-небудзь п'яную жабу? Гавару вам, сапраўднае чудовішча. Уліў ёй Ванька нават парадачны глыток гарэлкі. Жаба цалкам адурманела. Скакала, танцавала, скручвалася, нагамі трасла, а нам ад смеху мала жываты не палопалі.

Так праходзіў час ад жніва да жніва, а на прадвесні латаны голадам.

Аднойчы восенню, 1925 года, бы стада галодных варон, зляцелася да нас паліцыя. Коннікі акружылі вёску, нікога з хат не выпускаючы, а пехацінцы, як паляўнічыя сабакі, разбегліся шнырыць па дамах.

Не прыходзілася мне дагэтуль бачыць адначасна аж толькі паліцаяў. Страшна неяк зрабілася.

— Чаго яны хочуць? — пытаў я бацьку.

— Камуністаў мабыць шукаюць, — няўпэўнена адказаў ён.

— Камуністаў? А яны ёсць у нашай вёсцы? — Бацька моўчкі сціснуў плячыма.

Камуністаў або інакш бальшавікоў знаў я толькі з апавяданняў сваіх аднавяскоўцаў пра расійскую рэвалюцыю. Іх вобраз у маёй памяці спалучаўся неяк з людзьмі веліканамі, падобнымі да казачных вырвідубаў. Я ніколі не ўяўляў сабе, каб камуністам мог быць звычайны просты чалавек, скажам, як наш сусед Піліп Карсак. Разам з ім арыштавалі тады Рыгара Нічыпарука, Івана Кужаля і Глеба Антанюка, нашага настаўніка.

Многа год пазней стала мне ясна, што яны зусім не былі тады камуністамі. Проста ўмелі чытаць і цікавіліся светам, куплялі газеты і кніжкі. Дык за гэта іх...

Найбольш я шкадаваў дзядзьку Глеба, як мы ў вёсцы называлі былага настаўніка. Ён мяне вучыў чытаць і пісаць.

Дзядзька Глеб меў жонку, таксама настаўніцу і двух сыноў. Яшчэ да вайны закончыў ён настаўніцкі семінар у Трасцянцы. Польская школа знаходзілася ў Гацьках. Гэта недалёка ад нас. Але Глебу не дазволілі там вучыць. Не благанадзейным быў. Надта ж па-сяброўску жыў з беднымі людзьмі ды левыя газеты выпісваў і на каталіка не хацеў перахрысціцца. Гаспадаркі ўласнай ён не меў. Каб неяк пражыць, найімаўся ў Праневічах пастухом. Часта можна было сустрэць яго на пашы з газетай або з кніжкай.

— Глядзі, — гаварылі людзі з дабрадушнай усмешкай, паказваючы настаўніка пальцам, — Глеб кароў граматы вучыць.

Калі гаспадарскія кароўкі стаялі ў хлявах, дзядзька Глеб шукаў заработку недзе за вёскай. Зімой 1928 года забраў ён мяне на вырубку лесу ў Белавежскую пушчу. Хацелася зарабіць. Не шкадавалі сіл. Жылі як дзікія звяры, харчаваліся абы як, але працавалі амаль без перадышкі. Я разрубаў сабе палец. Зрабіўся нарыў, не мог хадзіць, дастаў гарачкі. Цяжка прышлося. Але жыў надзеяй, што вазьму грошы і паеду дахаты. Грошы зарабленыя ўласнымі рукамі, амаль сто злотых.

Прышоў урэшце дзень выплаты. Абодва з'яўляемся ў кантору. Касір паглядзеў у спісак, а потым з крыкам да дзядзькі Глеба:

— Дурня шукаеш? Два разы табе, хаме, плаціць не буду! Пайшоў ты к чорту!

Дарэмна мы пераконвалі гэтага чыноўніка, што ніхто з нас не браў належнай нам заплаты за працу.

— Глянь! — кінуў ён спісак пад нос дзядзьку Глебу.

Сапраўды нехта за нас распісаўся і забраў грошы. Шукай ваўка ў пушчы. Прышлося дамоў вяртацца пяшком.

Гуранскія весткі

У Гуранах (Сакольскі павет) пабудавана новую краму.

*

Гуранаўская грамадская рада мае план збору складчын на СФБШ на суму 27 тысяч злотых. Да паловы месяца красавіка выканана ўжо 9.300 зл. Найлепш плацяць на СФБШ гаспадары Паўднёвага Вострава. Гуранаў і Шашіл.

(ся)

1945-1965 ПЕРШАМАЙ

Першамай — свята працоўных — стаўся ў нас святам амаль народным. Яго чакаем, да яго рыхтуемся.

Сёлета Першамай святкуем ужо дваццаты раз ва ўмовах поўнай свабоды. Дваццаты... а як святкавалі першы?

— Ад верасня 1944 года быў я войтам Гайнаўскай гміны, — успамінае Міхась Баравік, які цяпер з'яўляецца старшынёю праўлення Беластоцкага жыллёвага каапературы. — Гайнаўка была тады зруйнаваная дашчэнту. Насельніцтва не мела што есці. Для новаўтворанай улады прышлося перш за ўсё заняцца адбудовай фабрык, асабліва хімічнай і тартаку, рамонтам школьных будынкаў, аправізацыяй насельніцтва і арміі. Атмасфера аднак была баявая, бадзёрая. Без ніякіх прыказаў і абяцанак рабочыя добраахвотна ўстанаўлялі паасобныя станкі і цэлыя цэхі прадпрыемстваў. Прышлося шукаць абсталявання аж недзе на захадзе краіны, бо гітлераўцы ўсё аграбілі. Ніхто не азіраўся за платай. Я сам атрымваў ледзь 300 злотых месячнай платы.

Вось у такіх умовах святкавалі мы ў Гайнаўцы Першамай у 1945 годзе.

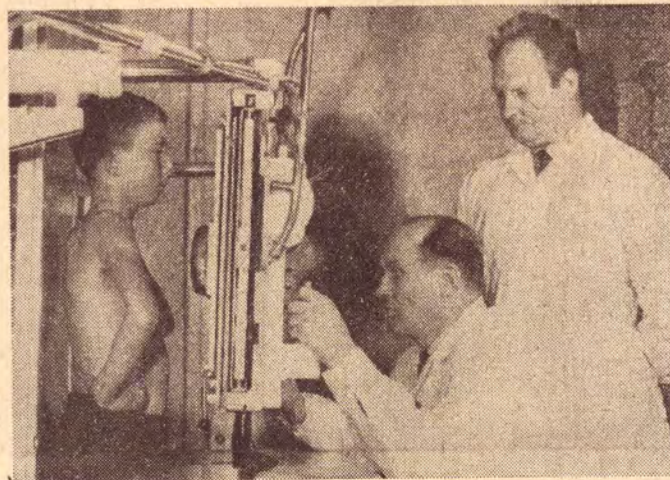
— Першамай 1945 года ў Гайнаўцы, — гаворыць інжынер Аляксей Зін, папаўняючы ўспаміны таварыша Міхася Баравіка, — праходзіў незвычайна баёва і бадзёра. Ужо некалькі дзён да першага мая ўтварыўся спецыяльны падрыхтоўчы камітэт. Склалі яго прадстаўнікі ўсіх палітычных партый і прафсаюзаў, а таксама прадстаўнікі мясцовых улад і савецкай камендатуры горада. У маёй памяці захаваліся прозвішчы таварышоў: **Мар'яна Асалінскага, Міхася Баравіка, Яна Бельтэра, Чэслава Малесы, Францішка Врублеўскага, доктара Антона Ендрушка, Аляксея Стэпанюка, Язэпа Кужавы, Баньскага** і некаторых іншых. Яны з'яўляліся душой і сэрцам усято, што тварылася ў першых месяцах пасля асвабаджэння Гайнаўкі ад гітлераўскай акупацыі, яны дыктавалі тон першаму свабоднаму Першамаю.

Пад вечар 30 красавіка дэлегацыі рабочых і іншых слаёў гайнаўскага насельніцтва арганізаваным парадкам сабраліся ў кіно «Вольнасць». Мітынг адкрыў наш тагачасны войт Міхась Баравік. Потым усе разам спявалі «Інтэрнацыянал». Ніколі больш я не чуў, каб людзі маглі з так магутнай сілай пераказваць свае пачуцці ў песні. Я сам спяваў гэтую песню, як штосьці святое, ды слухаў слоў гэтага гімна і дзіваваўся, што іх чую. Потым узяў голас Бельскі староста паручнік **Джэвецкі**, упаўнаважаны ад Польскага камітэта нацыянальнага асвабаджэння, а пасля яго выступалі прадстаўнікі ППР, ППС, Странніцтва дэмакратычнага і Странніцтва людовага. У кожным выступленні залатой ніткай перапляталася адна думка: надзея, што ўжо ўрэшце закончыцца гэтая страшэнная вайна і вера, што чакае нас усіх лепшае, больш шчаслівае жыццё.

На другі дзень ад самай раніцы людзі збіраліся ў сваіх прадпрыемствах, установах і школах. З розных кускоў чырвонага палатна рабілі сцягі і транспаранты, крывымі літарамі пісалі на іх лозунгі: «Смерць фашыстам!», «Хлеб для рабочых і для арміі!» і іншыя. Усе кіраваліся за Гайнаўку, на лясны стадыён. З Дубін прыбылі былыя партызаны, а з Новага Беразова цэлы атрад сялян коннікаў. Удзельнічалі людзі і з іншых суседніх вёсак. Сувязныя савецкай арміі абсталявалі на трыбуне мікрафоны і падключылі магутныя рэпрадуктары. Словы выступаючых, узмоцненыя праз радыё, разносіліся на некалькі кіламетраў па наваколлі. Выступаючых было зноў многа. Найбольш запомнілася мне адно: апошняе камюніке **Інфармбюро** Галоўнага камандвання Чырвонай Арміі. Яго чытаў савецкі афіцэр. Гаварыла яно аб тым, што салдаты савецкай арміі змагаюцца ўжо на вуліцах Берліна, што Гітлер пакончыў самагубствам. Людзі аж плакалі ад радасці. Пасля вуліцамі Першага мая, Варынскага і Ліповай рушыў першамайскі паход. Адкрывалі яго прадстаўнікі ўсіх партый і прафсаюзаў са сваімі сцягамі. Паход закончыўся парадам ля рамесленай школы, і мы разышліся па хатах.

Запісаў **В. Рудчык**

Знікла апошняя белая пляма

Лекарская апека ў нас пашыраецца і павышаецца. Новыя пункты аховы здароўя, новыя спулдзельні здароўя, новыя амбулаторыі. Асабліва вёска адчувае гэтыя дасягненні. Год 1964 прынёс новыя лічбы. За адзін гэты год, напрыклад, прыбыло беластоцкай вёсцы адных толькі зубных лекараў 14 асоб, і маем цяпер 60 такіх лекараў. У параўнанні з мінулым, калі сусед, зачапіўшы шнурок, рваў нам балючы зуб, абазначае гэта не крок, а сто крокаў уперад.

У 1964 годзе было адкрыта 16 новых пунктаў аховы здароўя і 4 спулдзельні здароўя.

Вельмі важную — першую ролю ў сучасным лячэнні іграюць розныя амбулаторыі, пры дапамозе якіх можам заглянуць унутр нашага арганізма і не блудзіць у пошуках хваробы. Рэнтгены — гэта вялікая здабыча чалавека і медыцыны. Асабліва ў барацьбе з туберкулёзам рэнтгены з'яўляюцца адзінымі праўдамоўнымі дыягностыкамі. Усе нашы паветы ўжо маюць супрацьтуберкулёзныя амбулаторыі. Апошняя ў Дуброве (на здымку) была адкрыта нядаўна.

(вл)

Мова лічбаў

Аб авансе беларуса ў народнай Польшчы, аб былых пастухах, якія зараз сталіся лекарамі, інжынерамі і г.д. «Ніва» пісала неаднойчы. Сёння на прыкладзе Белавежы хачу падаць некалькі лікаў, якія найлепш сведчаць аб масавым характары авансу людзей з вёскі.

І так, за перыяд дваццацігоддзя народнай улады вышэйшую адукацыю атрымала з Белавежы аж 84 асобы. 14 з іх закончыла Варшаўскі універсітэт, 14 — Галоўную школу сельскай гаспадаркі, 5 — Медыцынскую акадэмію, 3 — Акадэмію мастацтва, апошнія ўсякія іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы ў краіне і за мяжою.

Не менш паказальнымі з'яўляюцца лікі белавежскай моладзі, якая закончыла рознага тыпу сярэднія школы. Найбольш маладых людзей з Белавежы закончыла агульнаадукацыйны ліцэй (220 асоб), потым ідзе тэхнікум лясны (81 асоба), тэхнікум эканамічны (36 асоб), педагагічны ліцэй (33 асобы). Разам рознага тыпу сярэднія школы закончыла 568 асоб. Да гэтага ліку трэба было б дадаць яшчэ 107 асоб, якія закончылі няпоўную сярэднюю адукацыю. Разам сярэднюю і вышэйшую адукацыю закончыла тут 753 чалавек. У адносінах да колькасці жыхароў Белавежы (3400 чалавек) — гэта амаль 22%, а ў адносінах да ліку белавежскай моладзі — гэта 79,5%. 79 і поў працэнта моладзі з Белавежы здабывае сярэднюю або вышэйшую адукацыю, і толькі 20 і поў працэнта застаецца пры адукацыі пачатковай.

Варта адзначыць, што да вайны пачатковую школу ў Белавежы закончыла толькі 30% дзяцей, а сярэднюю адукацыю атрымала толькі 4 асобы.

Лікі гэтыя гавораць самі за сябе.

МІКАЛАЙ СЕДУНЬ
Старш. Грам. Рады ў Белавежы

Наш каментарый

ГАСПАДАРЧЫ ПАДЛІК

Радныя Ваяводскай рады, якія ў палавіне красавіка сабраліся на сваё апошняе пасяджэнне, абмеркавалі гаспадарчыя дасягненні Беласточчыны за 1964 год.

Пачнем ад прамысловасці. Свае планавыя заданні перавыканала на 4,5%. Вартасць яе валавой прадукцыі ў параўнанні да 1963 года ўзрасла амаль на 12 працэнт.

Адначасова шматзначна палепшылася якасць прамысловых тавараў, што непасрэдна знайшло сваё адбіццё ў пашырэнні амаль аж на 30% экспартаў прадукцыі. Узніклі або разбудаваліся на працягу мінулага года аж 22 прадпрыемствы.

На жаль, няма асноў, каб захапляцца дасягненнямі нашых хлебаробаў. Да плана не хапае 17-ці працэнт у прадукцыі збожжавых ды прапашных раслін і каля 6-ці працэнтаў у жывёлагадоўчай прадукцыі. Мала таго, што мы не выканалі вельмі скромна планаваных заданняў на мінулы год, але яшчэ зусім сур'ёзны крок адступілі назад у параўнанні з папярэднім годам.

Перш за ўсё не ўдалася ярына. Вядома: **засуха!** Ці аднак гэтае слова не пераўтварылася ўжо ў надта ж выгодную заслону, якою можна вельмі проста прыкрыць усялякае зло?

Амаль на 25% у параўнанні да 1963 года ўзрасла пастаўка штучных угнаенняў, **але выкарыстанне іх павялічылася вельмі нязначна.** На кіслай ды яшчэ засушанай глебе не можна спадзявацца высокіх ураджаяў.

На працягу мінулага года змеліяравана пяць з палавінай тысяч гектараў палёў і каля 16-ці тысяч гектараў лугоў. Меліярацыя аднак — гэта не толькі асушка балота, а перш за ўсё поўнае загаспадараванне сенажацяў. Грашовых сродкаў на гэтае мерапрыемства цяпер дастаткова. Загаспадараванне праводзілася на плошчы ў 13,8 тысяч га. Здаралася аднак, што меліярацыйныя прадпрыемствы не датрымоўвалі тэрмінаў сяўбы высокаякаснай травы.

Гэта толькі паглыбляла і так ужо вялікі недахоп пашы. Таму, пачынаючы ад восені мінулага года, сяляне пачалі прадаваць жывёліну, асабліва маладняк. Выразна выявіў гэта снежаньскі сельскагаспадарчы спісак.

Пад канец мінулага года на кожныя 100 гектараў зямельных угоддзяў Беластоцкага ваяводства прыпадала: каля 42 кароў, быкоў і цялят, каля 61 свіні і ўсё яшчэ аж 14 коней.

Трэба цешыцца, што ўжо вясна. Кароўкі «адгрызуцца» на сакавітай траве, а гаспадары на будучы год больш сур'ёзна падумаюць пра сіласы.

У прошлым годзе дзейнічала на Беласточчыне 2063 сельскагаспадарчыя гурткі. Купілі яны 830 трактараў, а планавалася, што купяць аж 1559. Не толькі трактары не цешыліся ласкай сельгасгурткоў, другіх машын таксама куплялі яны многа менш, чымсьці можна было, хаця мільёны злотых дзяржаўнага фонду развіцця сельскай гаспадаркі аставаліся закансерваваныя ў банках. План пакупкі машын сельгасгурткі выканалі ледзь на 68,5%.

На патрэбы сельскай гаспадаркі дзяржава ў апошніх гадах не шкадуе капіталу. Аднак няма яго ўсё ж замнога, каб лёгкадумна паміргыцца з фактам, што ў Беластоцкім **ваяводстве ў прошлым годзе не выкарыстана на сельскагаспадарчыя інвестыцыі амаль 34 мільёны злотых.**

Каб раз'ясніць гэты сумны вобраз, трэба ведаць, **што ў прошлым годзе аж 177 вёсак атрымала электрычнае святло, што вартасць працы выкананай грамадскім чынам пры пабудове дарог перавышае 100 мільёнаў злотых, што бібліятэкам прыбыло 85 тысяч тамоў новых кніжак, што ў Кузніцы і Гапёндзу адкрыта новыя дамы культуры, што ў бальніцах і пунктах аховы здароўя паявілася** аж на 20% больш лекараў, чымсьці было іх у 1963 годзе.

Радныя абмеркавалі шмат канкрэтных мерапрыемстваў, якія ўзмоцняць сельскую гаспадарку Беласточчыны.

Нягледзячы на шматлікія цяжкасці радныя Ваяводскай рады ў Беластоку, канчаючы сваю цяперашнюю кадэнцыю, дайшлі да вываду, што ў 1964 годзе наглядалася далейшае гаспадарчае развіццё ваяводства ва ўсіх галінах жыцця.

В. РУДЧЫК

ПЗГС не толькі гандлюе

У мінулым годзе друкаваўся ў «Ніве» фельетон — «Вясковая рэспубліка». Апісана ў ім, што ў дзвюх вёсках на Гайнаўшчыне — у Капітаншчыне і Ахрымах гаспадары пастанавілі самі сабе зрабіць камасацыю зямлі. Так званую, грамадскую камасацыю. У гэтай справе асабліва многа дапамог гаспадарам гайнаўскі ПЗГС, а перад усім яго прэзас Кастусь Майсеня.

Цяпер з прыемнасцю можам паведаміць, што ў Ахрымах і Капітаншчыне сеюць і аруць ужо на новых, камасаваных землях. А да гайнаўскага ПЗГС-у пасыпаліся просьбы ад многіх вёсак, каб ім таксама дапамагчы ў дабраахвотнай, грамадскай камасацыі. Просіць і Альхоўка, і Гушчавіна, і Карыціск, і дзесятак другіх вёсак.

Варта дадаць, што да гайнаўскага ПЗГС-у прыязджаюць прадстаўнікі другіх паветаў, каб пазнаёміцца з вопытам грамадскай камасацыі ў вёсках на Гайнаўшчыне. (ся)

Па 30 літраў удзень

Злеўня малака ў Праневічах, Бельскі павет, за мінулы месяц прыняла ад гаспадароў 18.496 літраў малака. Вясною і летам прымаюць тут штодзень каля 1.300 літраў — асабліва ў месяцах чэрвені і ліпені.

2.463 злотых атрымаў за малако Іван Шуй, які за мінулы месяц здаў 866 літраў. Нягоршыя надоі малака, амаль па 30 літраў штодзень здае ў злеўню таксама і Апалонія Шуй, у якой ёсць тры каровы і малое цяля.

Злеўня ў Праневічах знаходзіцца ў старэнькай хатцы. Ужо даўно бельская малачарня абяцае будову новага будынка...

Гаспадары ахвотна дапамогуць чынам. (ся)

З уладай запанібрат

(Працяг са стар. 1)

чых гурткоў, фінансавага і сельскагаспадарчага аддзела ПРН. Усе пастулаты ў Прэзідыуме ПРН дакладна рэеструюцца і на ўсе зацікаўленыя атрымліваюць у такой ці іншай форме адказы. За чатыры гады працы Павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы яе радныя прынялі ад насельніцтва і ўладзілі 322 сялянскія справы. 322 пастулаты насельніцтва былі дакладна разгледзены адпаведнымі дзяржаўнымі ўстановамі.

Апрача вышэй пададзеных сустрэч, у сувязі з заканчэннем кадэнцыі павятовай і грамадскіх рад нарадовых адбылося дадаткова 291 сустрэча радных з насельніцтвам. На сустрэчах гэтых радныя давалі насельніцтву разлік з усёй сваёй працы. расказвалі аб дасягненнях і недахопах сваёй дзейнасці.

Такім чынам поўнасцю рэалізуецца ў нас прынцып кантролю мас над уладаю.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

Так выглядаў Мінск пасля вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ГАВОРАЦЬ ФАТАГРАФІІ

2 УКЛАД БЕЛАРУСКАГА НАРОДА У РАЗГРОМ ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

РУКІ ВАРВАРАЎ

Вайна адняла ў беларускага народа звыш паловы яго нацыянальнага багацця. Фашысцкія варвары спалілі і разбурылі ў Беларусі 209 гарадоў і раённых цэнтраў, у тым ліку Мінск, Віцебск, Гомель, Оршу, Полацк, Жлобін, Рагачоў. Яны спалілі 9200 вёсак, знішчылі звыш дзесяці тысяч прамысловых прадпрыемстваў, зруйнавалі і разграбілі ўсе калгасы і саўгасы рэспублікі.

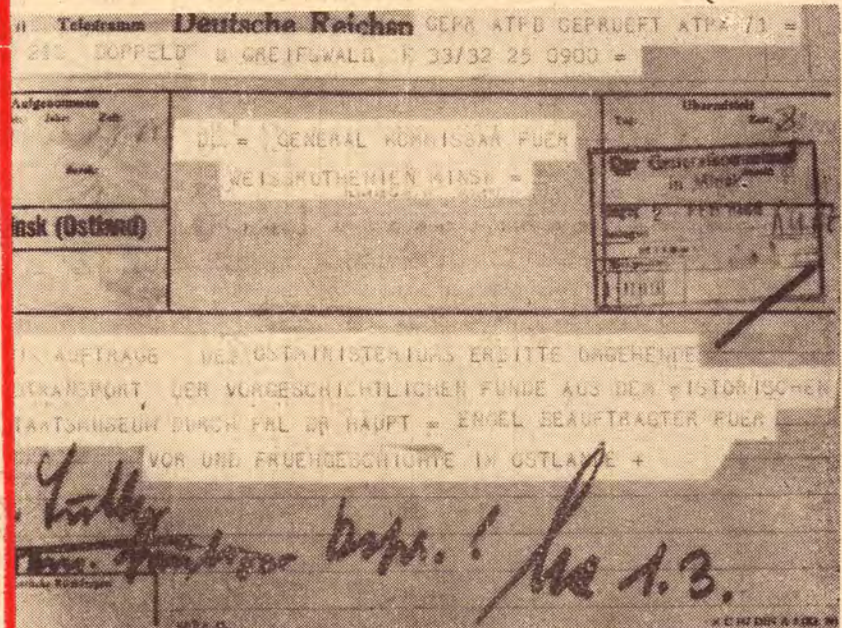
Вёска Вітунічы Бягомльскага раёна Мінскай вобласці, разбураная гітлераўскай авіяцыяй.

Абяздоленыя вайной на дарогах Беларусі.

Вёска, падпаленая фашыстамі пры адступленні (1943 г.)

Telegramm Deutsche Reichs GEPR ATPB GEPRUEFT ATPA 71 =
DOPPELD U GREIFSWALD F 33/32 25 0900 =
Minsk (Ostland)
DW = GENERAL KOMMISSAR FUER
WEISSRUTHENIEN MINSK =
AUFTRAGE DES OSTMINISTERIUMS ERBITTE UMGEHENDE
TRANSPORT DER VORGESCHICHTLICHEN FUNDE AUS DEM HISTORISCHEN
STAATSMUSEUM DURCH PAL DR HAUPT = ENGEL BEAUFTRAGTER FUER
VOR UND FRUEHGESCHICHTE IM OSTLANDE +

Копія тэлеграмы на імя акупацыйных улад, якая сведчыць аб разграбленні гітлераўцамі каштоўнасцей беларускага народа.

Маім баявым сябрам — былым байцам і камандзірам партызанскага атрада імя Кастуся Каліноўскага.

Я ЎЦЯКАЮ З НЯВОЛІ

Да канала прымыкае кавалак поля. На ім размяшчаюцца прычалы, цагельня, жылы дом штутгофскага начальніка лагера смерці, склады гатовай прадукцыі. Непадалёку мы здабываем гліну, тут працуе «Гопегіль» — брыгада ў 120 арыштантаў.

Раніцой ланцуг эсэсаўцаў акружае межы ўсяго ўчастка, «Гопегіль» прапускаюць у сярэдзіну, мы бяромся за работу і да вечара падпарадкаваны толькі нашаму обер-капо Адзі Мэркеру, камандзіру варты ды обер-майстру Максу. Асуджанага на бестэрміновае зняволенне ціродьскага бандыта Мэркера мы цікавім толькі тады, калі паблізу начальства. Камандзіры варты кожны раз мяняюцца, на работу арыштантаў глядзяць праз пальцы.

Болей дастаецца нам ад обер-майстра Макса. Гэты сухі, зморшчаны немец з намі цэлы дзень. Работа на цагельні нескладаная, арыштанты даўно ведаюць сваю справу, але стары службіст усюды суне свой нос і няма ад яго жыцця. Ён не кране нікога і пальцам, падкажа толькі эсэсаўцу і будзе спакойна глядзець, як той ломіць косці арыштанту. Шчасце наша, што ў Макса тут яшчэ і цэлая гаспадарка; обер-майстар вымушаны адхіляцца то да кароў, то да свіней. Вось і цяпер немец чамусьці накіраваўся ў поле.

За жылым будынкам грузіць на параход цэглу мой брат, Валодзька. Яго сябры ўжо мяняюць хлеб на тытунь. Згаворваюцца красьці ў Макса цукровыя буракі. Дзеляцца -авінамі.

За галоўным корпусам я накідаю гліну ў ваганеткі, Валодзька гэта ведае. І хоць бачыліся мы гадзіну назад, спраў у брата няма, яму хочацца да мяне з азарту. Ён насцярожана азіраецца. За лазой усё так жа пускае па вадзе кругі і аб нечым марыць унтэр. Ля гурбаў сухіх бадылёў, абняўшы аўтаматы, сумуюць эсэсаўцы. Макс падыходзіць да мяжы, нагінаецца над гурбай.

— Я зараз! — кажа Валодзька напарніку і, прыгінаючыся, бяжыць ад прычала.

Дарогу яму перасякаюць рэйкі. Каманда «Тонберг» піхае па эстакадзе ваганеткі з палівам для печаў. Чорны ад вугальнага пылу хлапец адстае ад ваганеткі. У Штутгофе ён усяго тыдзень, трапіў да нас за ўцёкі з лагера палонных. Калі пасля работы надзявае паласатую куртку, то на яго плячах і грудзях красуюцца чырвоныя колы з чорнымі плямамі ў цэнтры. Валодзька знаёміцца з людзьмі хутка і ведае, што новенькага завуць Мікалаем. Хлапец штосьці крычыць майму брату, але з-за гулу нічога не разабраць. Мікалай паказвае ў поле. Брат зыркае туды. З гурбы бадылёў валіць густы белы дым. Макс пускае дымавую завесу.

Але хіба эсэсаўцы стаяць для парада? Брат паціскае плячыма, спяшыць далей. Ён памятае, як летам два арыштанты залезлі ў камендантаў басейн, высунулі з вады пасы, прыкрыліся блюшчам. Трэці папрасіў засыпаць яго пяском, пакінуць дзіркі для паветра. Яны намерваліся ўвечары, калі здымуць ланцугі варты, вылезці са сховішчаў і ўцячы. Праз дзесяць хвілін пасля трывогі сабакі з «гундабатальёна» вывалаклі іх і разарвалі на кавалкі.

2.

Валодзька да мяне не паспявае дабегчы. Чуе — за ім нешта здарылася! Кідаецца назад і абмірае ад жаху. Збітая ў тлум каманда «Тонберг», перавернутая ваганетка, рассыпаны вугаль. Курчыцца ад болю Мікалай. Замест правай ступні ў яго — жудасны абрубак. Кантрасна выдзяляецца белізна аголеных касцей і чырвань крыві. Пшыхае вызваленая з катлоў пара, спыняюцца машыны. У цішы, якая раптоўна наступае, чуваць цяжкае дыханне пакалечанага і паспешлівае тупанне ног.

— Чым яго?

— Лёра сарвалася з ланцуга!

Праз вугальны пыл відаць, як пашарэў твар няшчаснага. У вільготных вачах — пакута і бяссільная роспач. Хлапец ведае, што яго чакае, аднак не стогне, не скардзіцца. Тут свае законы. За дапамогу, спачуванне пераламаюць нагу і табе. Каб быў паблізу Макс або які-небудзь эсэсавец, баяліся б нават падысці да месца здарэння. Цяпер жа дзве пары рук падхопліваюць Мікалая, адвалакваюць пад дом, кладуць на рэдкую траву, падсоўваюць пад галаву сумку.

Над месцам, дзе яго паклалі, з лёскатам адчыняецца акно. У раме з'яўляецца рыжая маладзіца ў сінім халаціку, спалохана глядзіць уніз.

— Езус Хрыстус! — ускрыквае і знікае ў пакоі.

Праз секунду яна паяўляецца ўжо ў дзвярах з бярэмам ваты і бінтоў. Гэта — жонка начальніка лагера смерці, гаўптштурмфюрэра войск СС, Траўгута Майе-

ТРЫБУНА чытачоў

ПЕРАДВЫБАРНЫ СХОД

Нядаўна ў Дубічах Царкоўных у святліцы адбыўся вясковы сход прысвечаны выбарам радных у рады нарадовыя. Старшыня ГРН Мікола Чыквін расказаў аб дасягненнях і недахопах нашай грамады за мінулыя чатыры гады. Пасля быў абмеркаваны план развіцця вёскі.

Жыхары горада ўспрынялі такія пункты з плана развіцця вёскі, як: заканчэнне работ на дарозе Дубічы — Орля — да 30 мая г.г., у чым значная частка будзе выканана грамадскім чынам; будова дарог: Дубічы — Тафілаўцы, Дубічы — Палічна; будуць закончаны работы пры пабудове купальнага басейна.

Пасля былі абмеркаваны кандыдатуры на радных: Трафіма Панфілюка, Івана Герасімюка, Фёдара Млодзяна, Уладзіміра Грыгарука і Аляксея Невядомскага.

Мікалай Панфілюк

УЛАДЗІМІР ХОМІК

Уладзімір Хомік прайшоў цвёрдую школу жыцця. У свае маладыя гады быў камсамольцам, а пазней належаў да нелегальнай Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі і выконваў многія яе даручэнні. Асабліва перад Першым і Першага мая прыходзілася дапамагаць патаемна ў вывешванні чырвоных сцягоў, прыходзілася мабілізаваць грамадскую апінію супроць прыгнятальнікаў. Назаўсёды засталіся ў яго памяці паход на Шудзялава бастуючых лясных рабочых, каб вызваліць ад паліцыі арыштаваных сабратаў, а потым забойства паліцыяй Уладзіміра Хомчыка з Сырожкава. Ніколі не забудзе ён забойства бацькоў з рук бандыцкай рэакцыі ў 1945 годзе.

Змагар за сацыяльную і нацыянальную справядлівасць быў засуджаны санацыйным рэжымам на турэмнае зняволенне. У час савецкай улады на Беласточчыне працуе ён старшынёй сельсавета ў Сідры, а за народнай улады праз даўжэйшы час узначальвае грамадскую раду нарадовую ў Шудзялаве (на Сакольшчыне).

Уладзімір Хомік, жыхар Слоі, з'яўляецца заслужаным чалавекам, і таму яго грудзі ўпрыгожвае Крыж афіцэрскі ордэну Адраджэння Польшчы.

З'яўляецца ён адным з найлепшых карэспандэнтаў «Нівы». Выступае пад псеўданімам Кузьма Сцяпан. Яго матэрыялы заўсёды дакладныя, праверавыя, цікавыя. **М.Х.**

РУДНЯ

Рудня знаходзіцца ў маляўнічай аколіцы ў Беластоцкім павеце. Раскінулася яна непадалёк ракі Нарвы над рэчкай Луплянкай. Налічвае толькі 20 гаспадароў. Людзі тут жывуць даволі добра. Амаль у кожнай хаце ёсць радыёкропка, а вазы-балоны маюць усе гаспадары. Многа яны маюць таксама сельскагаспадарчых машын. Жыццё значна палепшыцца, калі вёска атрымае электрычнае святло. Будзе гэта ў наступнай пяцігодцы.

У. Б.
вёска Рудня

Многа зроблена

Грамада Новаберазова залічваецца да перадавых на Гайнаўшчыне. Трэба тут успамінуць аб яе грамадскіх чынах. За апошнія гады многа тут чаго зроблена. Выбудавана дарогу Новаберазова—Нававорніна. Пабудавана аўтобусны прыпынак (хоць яшчэ не выкананы). Грамадзяне памаглі пры будове крамы, якая цешыцца аўтарытэтам сярод аднавяскоўцаў. Адрамантавана таксама грамадскім чынам дарогу Новаберазова—Шастакова. У вёсцы стаіць зараз прыгожая агранамоўка.

Грыша Панфілюк
вёска Хітра

У Старым Ляўкове

Грамада Старое Ляўкова дабілася вялікіх дасягненняў за перыяд апошняй кадэнцыі грамадскай рады нарадовай. Былі арганізаваны грамадскія чыны, якія між іншым прычыніліся да таго, што зараз у кожнай вёсцы ёсць выбрукаваная або выжвіраваная вуліца. Грамадскі грашовы фонд таксама быў па-гаспадарску выкарыстаны. У мінулым годзе коштам 530 тыс. зл. выбудавана 2-кіламетравы адрэзак дарогі з Ляшукоў у Сушчу. У час яе будовы вялікую дапамогу аказалі вучні на чале з настаўнікамі з падставовых школ у Ляшуках і Старым Ляўкове. Пабудаваныя таксама грамадскім чынам злеўні малака ў Новым Ляўкове і Ляшуках. Грамада Старое Ляўкова залічваецца да перадавых у павеце. Фінансавыя дзяржаўныя планы выкананы ў 100%.

Большасць пастулатаў выбаршчыкаў грамады рэалізавана. Было іх 12. У Ляшуках і Старым Ляўкове пабудаваны крамы. Будова вялікага керамічнага прадпрыемства ў Старым Ляўкове распачнецца ў 1966 годзе. У тры гады пазней прадпрыемства дасць ужо першую сваю прадукцыю. У 1963 годзе электрыфікавана Новае Ляўкова, а электрыфікацыя Старога Ляўкова наступіць у будучай пяцігодцы. Пастулат адносна рэгуляцыі рэчкі Нараўкі дачакаецца рэалізацыі тады, калі прыступяць да меліярацыі верхняй і сярэдняй часткі рэчкі. А дачакаліся выканання такія пастулаты, як адкрыццё ў Старым Ляўкове фельчарскага і аптэчнага пунктаў, а таксама ўпарадкаванне святліцы.

Невыкананыя пастулаты ўведзены ў план далейшага развіцця грамады.

Ю. Козак
Гайнаўка

ФІРМА ТРОХ ЯНКАЎ

У сённяшняй вёсцы мінае запатрабаванне на майстроў, якія будуюць драўляныя дамы. Штораз больш папулярныя муляры. Цяпер на вёсках, калі хто будуе што-небудзь новага, дык пераважна з цэглы. Вёскі зараз пераўтвараюцца з драўляных у мураваныя. У аколіцы Ласінкі арганізавалася нават будаўляная суполка, у склад якой увайшлі: Янка Ляшкевіч з Навін, Янка Гацута і Янка Манянін з Трывежы. Галоўным майстрам з'яўляецца Янка Манянін. Гэтыя людзі цэлае лета муруюць будынкі. За 1964 год яны пабудавалі 11 жылых дамоў і іншых забудаванняў. Работа іх адзначаецца вялікай стараннасцю і дакладнасцю. Нічога дзіўнага, што і працы яны маюць поўныя рукі. Кожны, хто збіраецца будаваць дом у гэтай аколіцы, стараецца менавіта запэўніць вядомых гэтых майстроў-муляроў. Усе людзі дацэньваюць і хваляць іх акуратную працу.

Янка Беразавец
Лапухоўка

Дарагое **Сэрцайка!**

Кожную пятніцу бягу ў Клуб, каб пачытаць «Ніву». Чытаю кожную тваю параду. Вось і таму сама пішу і прашу параіць мне.

Маю 15 год. Пакахала я хлопца з суседняй вёскі. Даволі часта з ім сустракаюся. Нядаўна сустрэла яго на рынку ў горадзе (бо сама я жыву ў вёсцы) і аж сэрца пачало моцна біць.

Нядаўна была забава ў нашай вёсцы. Пачаў са мною танцаваць хлопец з мае вёскі, нават адводзіў мяне дамоў. Казаў, што мяне пакахаў. Ён мне таксама спадабаўся. Толькі вось якая перашкода, хлопец з маёй вёскі ўпадабаў сабе другую дзяўчыну, і калі на забаве няма гэтай дзяўчыны, дык падыходзіць і гуляе са мною. Але калі яна прыдзе, тады толькі з ёю гуляе і адводзіць яе дамоў.

Парай Сэрцайка, што рабіць з гэтымі хлопцамі, якога лепш кахаць.

В. з Гайнаўскага пав.

Проста не раю табе ніводнага іх кахаць. Бо ты яшчэ вельмі маладая і такога слова як «кахаць» яшчэ не разумееш, як і ўсе твае равеснікі. Гэта зразумела. Калі табе падабаецца той з суседняй вёскі, дык можаш з ім гуляць на забаве, пагаварыць, пажартаваць. Звычайна сябраваць. А калі папросіць танцаваць той з твае вёскі хлопец, дык не трэба адмаўляць. Не можна ж мець жалю, што яму спадабалася лепш ад цябе другая дзяўчына. Але ты таксама падабаешся, калі гуляе толькі з табой, калі няма гэтай дзяўчыны, якая яму яшчэ лепш ад цябе падабаецца. Ад усяго сэрца раіла б табе лепш заняцца навукай, кніжкай, газетай. Гэта прынясе лепшую карысць.

Сэрцайка

ра! Усе бачаць, што яна хоча рабіць, не вераць сваім вачам, але расступаюцца. Жанчына падлятае да няшчаснага, падае на калені, выпускае пакецікі, істэрычна вішчыць!

— Просіць ёй дапамагчы! — перакладае Валодзька і абураецца: — Чаго стаім? Будзем чакаць, пакуль крывёю сыдзе?

Усе кідаюцца да Мікалая. Цяпер вакол яго столькі людзей, што Валодзьку не падступіцца, ён глядзіць цераз галовы. Нехта Мікалаю закасвае падраную калашыну. Чэх Клопачак паднімае абрубак, настаўляе жанчыне. Немка жахліва баіцца раны, бесталкова рве пакеты, кладзе белыя падушачкі на крывавае месца. Вата адразу набрыняла.

— Трэба найсамперш затаймаваць кроў! — раяць вакол.

— Перацісніць жылы!

— Я сэ ці-існэ! — напінаецца арыштант.

— Майн Хрыст! Езус, Марыя! — з плачам цвердзіць жанчына і паверх ваты паспешліва наматвае бінт.

Прылятае задыханы Макс. Стары зыркае праз плечы арыштантаў, пазнае кабету і давіцца на паўслове, нядобра абводзіць усіх вачыма. З'яўляецца унтэр-афіцэр, за ім обер-капо, але бачаць жонку Майера, моўкнуць таксама. Цяпер людзі смялей сочаць за кожным рухам немкі, выразам твару выказваюць ёй спачуванне. Мікалай стараецца не варушыцца. У жанчыны — перапэцканыя ў кроў рукі, халат, нават нос, а плечы пупырацца «гусінай скурай». Паміж арыштантамі і немкай устанаўліваецца душэўны кантакт. Нават Мікалай з адценкам спачування да яе стогне:

— Кальт, фрау Майер!

— Карашё-о! Карашё-о... — ляпае яна па брудным калене палоннага.

Дагэтуль у Валодзькі была нейкая адчужанасць да рыжых. Цяпер ён бачыць добрую і простую кабеціну. Яе валасы здаюцца залатымі.

Жанчына наматала цэлую гару ваты і бінтоў, але кроў праступае праз марлю ўсёроўна.

4

— Ды сцісні ты як след яму жылы! — крычаць на чэха.

— Я сэ цісна!

3.

Арыштантам ад канала і нам ля гліны было добра відаць таго, хто імчаў па дарозе са Штутгофа, таму ніхто з нас не пайшоў глядзець на Мікалая. Папярэдзіць аб небяспецы не паспелі. Перад цагельняй падзеі пацяклі з маланкавай хуткасцю.

Пачулася траскатанне.

— Бусел едзе! — кідае нехта перасцярогу.

У адзін момант людзі пазбываюцца ілюзіі, становяцца вязнямі лагера смерці. Паспешліва ламацяць клюмпы арыштантаў, і натоўп нібы здувае з пляцоўкі ветрам.

На панадворак вылятае матацыкл з начальнікам лагера. Гаўптштурмфюрэр выключае матор, ставіць машыну на ўпоры, і яго даўгавязая фігура застывае ў недаўменні. На апусцелай пляцоўцы толькі унтэр-афіцэр, Макс і обер-капо, ды ля Мікалая — жанчына. Тры немцы застылі на «смірна». Рукі кабеты трымаюць істужку марлі, на твары — разгубленасць.

— Васт іст? — кідае Майер і ідзе да жонкі.

Жанчына ўбірае галаву ў плечы. Муж рычыць нешта на баварскім дыялекце, замахваецца ботам. Ляцяць на сцяну акрываўленыя бінты, вата, ускрыквае Мікалай. За другім разам эсэсавец трапляе жонцы ў жывот. Яна перакульваецца, становіцца ракам і бяссільна енчыць. У цэхах уключаюць маторы, нарастае гудзенне машын і слабы енк тоне ў грукаце. Цяпер толькі відаць, як Майер б'е жонку. Жанчына то ўзнімаецца на калені, то зноў ляціць носам у траву. Нарэшце яна адрываецца ад зямлі, нырае ў сенцы губляючы за сабой кавалак сіняй матэрыі. Майер ганіцца за ёю да дзвярэй, затым абрушваецца на Макса, унтэр-афіцэра, обер-капо. Тады паднімае жалезны шворан, ідзе да Мікалая.

(Працяг будзе)

5

КІНО

Праграма на 4—9. V. 1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Drewniany różaniec" (polski), 4—5. „Rywalki na lodzie" (chiński), 6—7. „Babcia, dziadkowie i ja" (radz.), 8—9.

Кляшчэлі
„Chwila wspomnień" (polski), 4. „Nigdy nie wrócę" (radz.), 5—6. „Między brzegami" (polski), 7—9.

Дубіны
„Foto Haber" (węgierski), 8—9.

Нараў
„Przerwany lot" (polski), 5—9.

Нараўка
„Krzyżacy" (polski), 5—9.

Чарамуха
„Rewia snów" (NRF), 4—6. „Ręka w potrzasku" (argentyński), 7—9.

Чыжы
„Listy do matki" (radz.), 5—9.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Czarny żwir" (NRF), 5—9.

Бранск
„Piąte koło u wozu" (czeski), 4—5. „Opowieść z nad Donu" (radz.), 6—7. „Banda" (polski), 8—9.

Орля
„Kodyn" (rumuński), 5—9.

Райск
„Miłość Aloszy" (radz.), 5—9.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Człowiek I-ego stulecia" (czeski), 4—5. „Kuba w ogniu" (kubański), 6—7. „Królowa Krystyna" (USA), 8—9.

Міхалова
„Zgliszcza Radopolie" (jugosłowiański), 4—5. „Dwója z wychowania" (radz.), 6—7. „Rachunek sumienia" (polski), 8—9.

Супрасль
„Et cetera pana pułkownika" (włoski), 4—5. „Powiatowa Lady Macbeth" (jugosł.), 6—7. „Tańcząca wiosna" (radz.), 8—9.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Chwila wspomnień" (polski), 4. „Ali i wielbłąd" I cz. (angl.), 5—6. „Ali i wielbłąd" II cz. 7—9.

Мілейчыцы
„Dwaj w stepie" (radz.), 4—5. „Czarci żleb" (polski), 6—7. „Jest taki chłopak" (radz.), 8—9.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Srebrny faworyt" (angl.), 4—5. „Trzy światy Guliwera" (angl.), 6—7. „Mrok za dnia" (węg.), 8—9.

Сухаволя
„Rywalki na lodzie" (chiński), 4—5. „Babcia, dziadkowie i ja" (radz.), 6—7. „Bokser i śmierć" (czeski), 8—9.

Шудзялава
„Rozwodów nie będzie" (polski), 5—9.

Сідра
„Tak się zaczęło" (NRD), 4—5. „Szczęście w teczce" (jugosłowiański), 6—7. „Drewniany różaniec" (polski), 8—9.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Klub kawalerów" (polski), 8—9.

Новы Двор
„Złodziej z Bagdadu" (angl.), 5—9.

Ружанысток
„Podpisano Arsen Lupin" (czeski), 4—5. „Winda towarowa" (franc.), 6—7. „Przerwany lot" (polski), 8—9.

ТЭАТРЫ

Тэатр ім. Вянгеркі (выязная група)

Сямяцічы
„Pułapka na samotnego mężczyznę" 8—9.V.

Тэатр «Свершч» (выязная група)

Дуброва Беластоцкая
„Misie Ptysie" 9.V.

Тэлевізія

Нядзеля (2. V.)
Bawcie się z nami (program muz.); Wielka gra — teleturniej; Przemytnik z Piemontu — film wł.

Панядзелак (3. V.)
— Stara cegielnia — sztuka J. Iwaszkiewicza.

Аўторак (4. V.)
— Oś Odry — reportaż; Życie Adolfa Hitlera — film NRF.

Серада (5. V.)
— Dokumenty mówią prawdę — program o wyborach w Polsce przedwojennej.

Чацвер (6. V.)
— Sprawa Denzingera („Kobra"); Montaż literacki w 20 rocznicę wyzwolenia Wrocławia (teatr); Znaki zodiaku — balet.

Пятніца (7. V.)
— Niezapomniany dzień — program z okazji 20 roczn. zakończenia wojny.

Субота (8. V.)
— Proton; Pegaz; Wszystko o Ewie — film USA.

Гумар і сатыра

НЯХАЙ

Іван звяртаецца да Сцяпана:

— І ты мірышся з тым, што Кастусь распаўсюджвае аб табе ўсялякія выдумкі?

— Няхай! — махае рукой Сцяпан. — Абы праўды не расказваў.

УСЯЧЫНА

Ці хочаш быць вынаходцам?

(Бясплатныя курсы)

У прабірцы знаходзіцца сем амебаў. Кожную мінуту яны дзеляцца надвое. У выніку дзялення праз сорак мінут прабірка аказваецца запоўненай амебамі да краёў. Колькі часу патрабуецца, каб запоўніць прабірку напалову?

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

Прозвішча штурмана не Пятроўскі, паколькі пасажыр Пятроўскі жыве ў Кракаве. Прозвішча найбліжэйшага суседа штурмана, гэта значыць пасажыра, які не ў Варшаве і не ў Кракаве, а бліжэй да яго, не Данілевіч, паколькі ў Данілевіча ўсяго двое дзяцей, і не Пятроўскі, паколькі Пятроўскі жыве ў Кракаве. Значыць, яго прозвішча Кузніцкі. У Варшаве, такім чынам, жыве Данілевіч, а прозвішча штурмана таксама Данілевіч. Прозвішча другога пілота не Данілевіч і не Кузніцкі, значыць Пятроўскі. Прозвішча першага пілота — Кузніцкі.

Станіслаў Шушкевіч

Новы рэцэпт

Лечаць п'яніцу Міколу,
Кружаць лекары наўкола,
Ставяць банкі, лепяць грэлкі
Ад ляноты і гарэлкі.
А ў яго няма паправы —
Выгляд сонны, выгляд млявы.
Есць за трох. Часамі з дуру
Крыва гляне на мікстуру.
Уздыхне. Хіба ж ён здольны
Піць настой безалкагольны?
Дарагія лекары,
Чорт вас лысы пабяры!
Свой рэцэпт і свой дыягназ
Вы закіньце ў бездань-багну.
Не пускайце абібока
Без работы ані кроку.
Хлеба лусту. Збан вады
І ні грама больш яды.
Справа пойдзе на паправу,
Медыцыне ж будзе слава...

КУРЫНАЯ ГІСТОРЫЯ

Вось імяніны дачкі, і маці насела на бацьку:

— Якую курыцу зарэзаць, га?! Кульгавай рабой шкада, добра нясецца. Мо' чорную, яна найстарэйшая?

Бацька прабурчэў пад носам:

— Гэтыя імяніны маю ў патыліцы...

— Справа не ў імянінах! — перабіла маці бацьку. — Дачку пара выдаваць замуж, кавалер ёсць, хай пагля́дзіць, як жывем!

За парогам закудахталі куры, і маці пабегла з хаты. Застаўшыся сам, бацька ўмомант ажывіўся і нырнуў у кладоўку. Але яго вочы глядзелі расчаравана, выпіўка стаяла ў манапалёвых бутэльках з апячатанымі коркамі. Няма як надпіць іх так, каб не пазналася баба! Бацька пакруціўся каля іх, пагладзіў і вярнуўся смутным у кухню.

Увечары зышліся імянінавыя госці. Кавалера дачкі пасадзілі разам з ёю. У святочным адзенні дачка была вартая пэндзля Рэмбранта, але кавалер яўна зацікавіўся закускамі і прыглядаўся на бутэлькі.

«Не дурань выпіць» — падумаў бацька пра будучага зяця, а маці ўсё хвалілася.

— Падарыла я для дачкі пяцьдзесят метраў пасцельнага палатна.

— Чвэрць таго засталося ў кладоўцы, — азваўся бацька палічыўшы на стале бутэлькі.

— Піце, дарагія госці, піце ды закусвайце не размоваю, але чым хата багата, — гаварыла маці стаўляючы на стол курыцу абкладзеную румянымі бульбамі і зялёным гарохам.

Бацька падсунуў да сябе блюдца з селядцамі і, зірнуўшы на жонку, кульнуў паўшклянкі манапалькі.

Убачыўшы, што кавалер заняўся курыцаю, маці сказала:

— Таіць няма чаго, дачанька наша на ўсе рукі, сама курыцу спякла.

— Так і дагадваюся, што яна спякла, — азваўся кавалер

— Як дагадаўся? — зацікавілася маці.

— Цвёрдая штука, як гума. Гэта курыца, пэўна, равесніца кухаркі, — адказаў кавалер.

— Старыя куры добрыя на квашаніну, — загаварыла суседка. — Апырскаць воцатам, пакінуць на пару гадзін, будзе мяккая як кураня...

Бацька тым часам паспеў выпіць другую порцыю, аж раптам заўважыў, як жонка дае яму знакі. Выйшаў у кухню, жонка зашаптала яму:

— Як думаеш, возьме гэты певень нашу курачку?

— Пытай яго, такога сусліка трэба напачатку спаіць, а потым здымаць скурку, — параіў стары.

— Яшчэ-э! яшчэ-э-э!! — раўлі госці. Бацька агледзеўся і ўбачыў, як кавалер з размахам выпіў і закусіў пацалункам, а дачка ўхапілася за яго бы павук.

— Бяры карась на старую курыцу, нясі больш гарэлкі, — загадаў жонцы, і тая кінулася ў кладоўку па рэшту выпіўкі.

Угледзеўшы новую батарэю бутэлек, госці закрычалі «сто лят», а сівая суседка «многае лета». Кавалер сядзеў перад усімі і пакрыёму дзіваваўся, што не хацеў жаніцца, а трэба будзе.

Так у жыцці часта бывае — адно хочаш, другое робіш.

Дзядзька Лявон

— Хутка, дай мне руку!..

— Ты як трапіў наверх?
— А мяне панізілі ў службе.

НАШЫ ДЗЕЦІ

Настаўнік задае пытанне:

— Хто можа даць добры прыклад выпадковага супадзення?

Міколка падымае руку:

— У таты і мамы дакладна ў адзін і той жа дзень было вяселле.

Міне намі

Сучасны паэт прагне неразумення.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе моладзі з Сакольшчыны і Беласточчыны змяшчаем польскую песню:

Osiemnaście lat

Twist tempo

(twist)

Dziś kończę osiemnaście lat,
liść z kalendarza biały spadł,
a mama z tatą otrzymują gratulacje...
Wieczorem kawa, twist i tort,
przyjdą dwie ciocie... no i co?
Ja z ciocią nie chcę tańczyć twista
i mam rację!

Refren:

Bo tylko z tobą, z tobą,
z toba chcę tańczyć twista dziś,
i tylko z tobą, z tobą,
z tobą chcę przez życie razem iść!
Niech więc zatańczy z nami cały świat,
zatańczy cały świat...
bo mam już osiemnaście lat!

A gdy dwadzieścia skończę lat,
gdy zegar zmieni cyfrę dat,
to mama z tatą otrzymają gratulacje...
Znów będzie kawa, twist i tort,
przyjdą dwie ciocie... no i co?
Nie będę z ciocią tańczyć twista
i mam rację!

Refren:

Bo tylko z tobą, z tobą chcę itd.
....
gdy skończę dwadzieścia lat!

КАМУ ШТО

Жонка, якая чакае дзіцяці, звяртаецца да мужа:

— Ты ведаеш, мне здаецца, што калі я цяпер буду многа спяваць і іграць на піяніна, наша дзіцё напэўна калі-небудзь стане вялікім музыкантам.

— А можа, лепш ты будзеш іграць у футбол?

— Вось табе, мама, унучак і поўная бібліятэчка «Усё для маладой маці».

ЗЛОСНЫ САБАКА

— Ох, і злосны ж быў у мяне сабака! Не сабака — леў. З такім сабакам не толькі злодзей — птушка за плот не пераляцела б!

— Што ж з ім сталася?

— Ды я спаў, а сабаку ўначы нехта ўкраў з панадворка.

САВЕЦКІЯ УСМЕШКІ

СІЛА ЗВЫЧКІ

Адзін дамаўласнік зайшоў у жыллёвы аддзел і пацікавіўся:

— Дасце мне пры камунізме кватэру са ўсімі выгодамі?

— Дамо.

— А дзве?

— І дзве.

— А тры?

— І тры.

— А восем?

— Ды навошта вам толькі?

— Як навошта? Дзве будуць мне, а шэсць буду здаваць кватарантам.

— Старасць — не радасць...

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-65, centrala 31-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie – 2,40 zł, kwartalnie – 7,20 zł, półrocznie – 14,40 zł, rocznie – 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje – Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ – w USA. Nakład 5458. Bitk C-3.